

Potenciál galerijní edukace pro děti předškolního věku

Diana Krumpolcová, DiS.

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Diana Krumpolcová, DiS.
Osobní číslo: H21971
Studijní program: B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Potenciál galerijní edukace pro děti předškolního věku

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury z oblasti výtvarné edukace dětí předškolního věku.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na galerijní edukaci v podmínkách mateřských škol.
Vytvoření projektu zaměřeného na galerijní edukaci v prostředí mateřské školy.
Realizace a ověření projektu ve vybrané mateřské škole.
Evaluace projektu a zpracování doporučení pro praxi mateřské školy.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

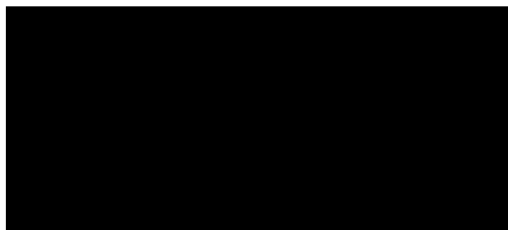
Seznam doporučené literatury:

- Bezděková, L., Kubecová, M., Kupcová, Z., & Váňová, H. (2016). *Rozvíjíme výtvarné dovednosti a fantazii dětí*. Raabe.
- Burns, M. S., Johnson, R. T., & Assaf, M. M. (2012). *Preschool education in today's world: teaching children with diverse backgrounds and abilities*. Paul H. Brookes Publishing Co.
- Rochovská, I., & Krupová, D. (2016). *Umělci v mateřské škole: aktivity zaměřené na interpretaci výtvarného umění*. Portál.
- Slavík, J., Chrz, V., & Štech, S. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Karolinum.
- Stehlíková Babyrádová, H., & Drury Sojková, A. (Eds.). (2021). *Participace v umění a ve výchově*. Dokořán.
- Uhl Skřivanová, V., & Plíhalová, M. (Eds.). (2020). *Didart: edukační přístupy ve výtvarné výchově*. Západočeská univerzita v Plzni.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Vašíková, PhD.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2024**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 11. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 15.8.2024

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Opírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce má teoreticko-aplikační charakter a zabývá se využitím galerijní edukace v mateřské škole. Jejím cílem je vytvořit výtvarný projekt, který seznamuje děti předškolního věku s uměním a umožňuje jim interpretovat vizuální umění prostřednictvím výtvarné činnosti. Teoretická část se zaměřuje na definici pojmů jako umění, umělecké dílo, výtvarné činnosti v mateřské škole či artefiletika. Praktická část práce popisuje návrh výtvarného projektu, který představuje vybraná umělecká díla dětem pomocí výtvarných aktivit. Tento projekt byl ověřen v praxi, následně evaluován a posloužil jako základ pro vytvoření doporučení pro praxi.

Klíčová slova: galerijní edukace, umělecké dílo, interpretace vizuálního umění, výtvarná činnost, artefiletika

ABSTRACT

The bachelor thesis has a theoretical-applied character and deals with the use of gallery education in kindergarten. It aims to create an art project that introduces preschool children to art and allows them to interpret visual art through art activities. The theoretical part focuses on the definition of terms such as art, artwork, art activities in kindergarten and artphilately. The practical part of the thesis describes the design of an art project that introduces selected works of art to children through art activities. This project was tested in practice, then evaluated and served as a basis for making recommendations for practice.

Keywords: gallery education, work of art, interpretation of visual art, artistic activity, artephletics

Mé poděkování patří zejména Mgr. Janě Vašíkové, Ph.D., za vedení mé práce. Dále pak také mateřské škole, ve které jsem měla možnost realizovat svůj projekt. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu, a svému příteli za pomoc při přípravě celého projektu a za zpracování portfolia k mé práci.

„Umění je jako slunce, které se taky nikomu nevtírá. Když zatáhnete záclony a zavřete okenice, tak vám slunce do bytu neleze, jenomže je to vaše chyba, pane, že chcete žít potmě.“ – Jan Werich

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.1 UMĚNÍ.....	13
1.2 VÝTVARNÉ UMĚNÍ.....	14
1.3 UMĚLECKÉ DÍLO.....	16
1.3.1 Proces recepcce uměleckého díla.....	17
1.3.2 Vnímání uměleckého díla dítětem	18
1.4 VÝTVARNÉ ČINNOSTI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	19
1.5 ARTEFILETIKA.....	20
2 ZPROSTŘEDKOVÁNÍ UMĚNÍ	22
2.1 GALERIE A MUZEA UMĚNÍ	23
2.2 GALERIJNÍ A MUZEJNÍ PEDAGOGIKA	24
2.3 GALERIJNÍ PEDAGOG	25
3 GALERIJNÍ EDUKACE	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 PROJEKT „PO STOPÁCH SECESE“	31
4.1 ZDŮVODNĚNÍ POTŘEBY PROJEKTU.....	32
4.2 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ.....	32
4.3 CHARAKTERISTIKA PROSTŘEDÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY	33
4.4 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA PROJEKTU	34
4.5 PLÁN PROJEKTU.....	35
4.6 PROJEKT „PO STOPÁCH SECESE“	36
4.6.1 Výstup č. 1 – Jak vypadá výstava Alfonse Muchy?.....	36
4.6.2 Výstup č. 2 – Plakáty Alfonse Muchy	37
4.6.3 Výstup č. 3 – Šperky Alfonse Muchy	39
4.6.4 Výstup č. 4 – Jaké máme další secesní umělce?	41
4.6.5 Výstup č. 5 – Vernisáž	43
5 EVALUACE VÝTVARNÉHO PROJEKTU	47
5.1 VLASTNÍ REFLEXE	47
5.2 EVALUACE VÝTVARNÉHO PROJEKTU UČITELKOU MATEŘSKÉ ŠKOLY	56
5.3 AUTOEVALUACE VÝTVARNÉHO PROJEKTU	58
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	60
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	66
SEZNAM TABULEK.....	67
SEZNAM PŘÍLOH.....	68

ÚVOD

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala především díky své dlouhodobé vášni pro výtvarnou výchovu a umění, kterým se věnuji již mnoho let. Dějiny umění jsem také studovala v předchozím vzdělávání a také se neustále obklopuji lidmi z uměleckého odvětví. Největším impulsem k výběru tohoto tématu bylo však to, že jsem se v rámci své praxe v mateřské škole mohla zúčastnit právě galerijní edukace přímo v prostorách galerie. To mě natolik nadchlo, že jsem chtěla zjistit něco více o galerijní edukaci a sama si vyzkoušet vytvořit projekt na toto téma.

V dnešní době se vzdělávání a výchova předškolních dětí stávají stále důležitějšími tématy. Umělecká výchova a výtvarná činnost představují klíčové prvky rozvoje dětského myšlení, kreativity a emocionální inteligence. V rámci této oblasti se nabízí široké pole možností pro využití galerijní edukace jako prostředku k obohacení vzdělávacího procesu. Domnívám se totiž, že se k výtvarné výchově dětí v mateřské škole ne vždy přistupuje správně. V mateřských školách jsou schopnosti dětí často podceňovány, což vede k tomu, že výtvarné činnosti jsou jednoduché a často se opakují. Děti potřebují experimentovat s různými technikami a materiály, aby mohly rozvíjet svou fantazii. Mým hlavním cílem je přiblížit umění dětem tak, aby je bavilo a inspirovalo.

Teoretická část se zaměřuje na význam umění a výtvarné činnosti v raném dětství a na roli galerijní edukace při rozvoji těchto oblastí.

Součástí práce je také vlastní projekt zaměřený na realizaci galerijní edukace pro předškolní děti. Tento projekt nese název: „*Po stopách secese*“ a je zaměřen na secesní umění A. Muchy a G. Klimta. Od tohoto tématu se také odvíjejí výtvarné činnosti, které se v rámci projektu realizují. Projekt je koncipován tak, aby poskytl praktický náhled na možnosti a efektivní metody využití galerijní edukace v pedagogické praxi. Cílem projektu je nejen poskytnout dětem možnost setkání s uměním a rozvoj jejich kreativního potenciálu, ale také zkoumání reálných účinků a přínosů galerijní edukace ve vztahu k rozvoji dětských dovedností a schopností. Úvod praktické části nabízí obecný přehled výtvarného projektu spolu s podrobným plánem jeho realizace. Poté následuje detailní popis celého projektu i jeho průběhu. Závěr práce je věnován hodnocení projektu, které zahrnuje jak mou vlastní reflexi, tak i zpětnou vazbu od učitelky, která byla přítomna během celého procesu.

Výtvarný projekt, který v práci popisuji, je naplánován na pět dní a skládá se z pěti výstupů. Tento projekt byl realizován v mateřské škole ve Zlíně a probíhal během jednoho týdne v měsíci únoru.

Tento projekt může také sloužit jako inspirace pro učitelky v mateřských školách. Díky tomuto projektu mohou učitelky zjistit, jak mohou uplatnit galerijní edukaci ve své mateřské škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V úvodu práce budou vymezeny základní pojmy. Nejprve se zaměřím na samotný pojem umění, kde bude objasněno jeho historické a kulturní pozadí, různé definice a interpretace v kontextu vizuální kultury. Následně se budu věnovat pojmu umělecké dílo, které bude definováno z hlediska jeho charakteristik, funkcí a významu.

Další část bude věnována výtvarnému umění, kde podrobněji rozvedu různé formy a techniky, které jsou součástí této oblasti, včetně malby, sochařství, kresby a nových médií.

Poté se zaměřím na výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání. Zde bude vysvětleno, jakým způsobem jsou tyto činnosti organizovány a jaký mají význam pro rozvoj dětí. Představím různé metody a přístupy, které se používají k zapojení dětí do výtvarných aktivit, a jak tyto aktivity přispívají k jejich kognitivnímu, emocionálnímu a sociálnímu rozvoji.

V poslední část první kapitoly se budu věnovat pojmu artefiktika. Tento termín bude definován v kontextu jeho použití ve vzdělávání, zejména jako metoda, která kombinuje prvky umění a reflexe s cílem podpořit osobnostní rozvoj a kreativní myšlení dětí.

Celkově tato část poskytne komplexní teoretický rámec, který bude sloužit jako základ pro další části práce, kde se tyto pojmy aplikují v praktickém výtvarném projektu určeném pro děti předškolního věku.

1.1 Umění

Umění je způsob, jak lidé vyjadřují své myšlenky a emoce. Může mít mnoho podob, od malby, sochařství po moderní digitální tvorbu. V dějinách se význam umění měnil, ale vždy bylo důležité pro společnost a komunikaci. V předškolním vzdělávání je umění důležité pro rozvoj dětí. Pomáhá jim rozvíjet jemnou motoriku, estetické cítění a kreativitu. Děti, které se setkávají s uměním už od malička, lépe rozvíjejí své schopnosti a dovednosti.

Umění je komplexní a subjektivní pojem, který zahrnuje širokou škálu projevů lidské kreativity a vyjádření. Poskytnutí jednoznačné definice umění není snadné, protože může existovat mnoho různých forem a funkcí, které se mění v různých kulturách a historických obdobích. Přesto lze identifikovat několik klíčových aspektů umění.

Umění je spojeno s lidskou schopností vytvářet nové a originální projevy. Ty mohou zahrnovat vizuální umění, hudbu, literaturu, tanec, film, divadlo a mnoho dalšího. Taktéž umění slouží jako prostředek pro vyjádření myšlenek, emocí, pocitů a zkušeností. Často také reflektuje autora a společnost, ve které vzniká, a je pevně zasazeno do historického a kulturního kontextu. Může odrážet dobové události, hodnoty a normy a zároveň může formovat a ovlivňovat kulturu. (Baleka, 1997)

S uměním se lze také často setkat na předmětech každodenní potřeby, jako jsou pohlednice, blahopřání, tapety, trička a další zboží. Uvádění umění na trh tímto způsobem vychází z potřeby vedlejších výdělků pro muzea a galerie. Pro někoho může být tato forma prezentace umění jen zajímavým doplňkem, zatímco pro jiného může být podnětem k návštěvě muzea nebo galerie a k poznání originálního díla. Takové formy prezentace umění mohou také sloužit jako reklamní nástroj, který upoutá zájem a inspiruje k dalšímu zkoumání umění. Umění si zkrátka žije svým vlastním životem. Divák, vnímatel, si sám určuje kritéria kvality svého prožitku (Kulka, 2008).

1.2 Výtvarné umění

Výtvarné umění zahrnuje tvůrčí projevy, které jsou převážně vizuální povahy a jsou vytvářeny formou, barvou, linií, tvarem a dalšími vizuálními prvky. Tato oblast zahrnuje širokou škálu uměleckých forem včetně malby, sochařství, kresby, grafiky, fotografie, designu a dalších. Výtvarné umění klade důraz na estetický prožitek a vizuální prožitek, často se snaží vyjádřit myšlenky, emoce nebo sdělení prostřednictvím obrazů nebo objektů. Výtvarné umění umožňuje umělcům vyjádřit své myšlenky, pocity a vize pomocí vizuálních prvků a zároveň poskytuje divákům příležitost k prozkoumání a interpretaci různých forem uměleckého vyjádření (Horáček, 2015).

V dnešní době je možné se setkat také s výrazem vizuální umění. Výraz „vizuální umění“ je relativně nový pojem, který označuje rozsáhlou oblast uměleckých disciplín a subkategorií, ačkoliv definice tohoto výrazu není zcela jednoznačná. Tento pojem je v současnosti ustálen spíše v zahraničí, avšak postupně proniká i do českého a slovenského kontextu a nahrazuje tradiční pojem „výtvarné umění“. I když se oba pojmy často používají jako synonyma, v našem jazykovém prostředí má termín „výtvarné umění“ užší význam než „vizuální umění“, který zahrnuje kromě tradičních forem i netradiční formy uměleckého projevu. Mezi základní disciplíny vizuálního umění tak patří **výtvarné umění** (malba, kresba, sochařství, grafika atd.), **současné umění** (happening, performance, body

art, land art atd.), **užitkové umění** (keramika, tapisérie, malba na sklo atd.) a další **formy vizuálního umění** (grafický design, módní design, interiérový design, tetování atd.). Nyní bude třeba přiblížit některé zmiňované umělecké formy výtvarného umění (Rochovská & Krupová, 2016).

Ačkoli se oba pojmy často používají zaměnitelně, v našem jazykovém prostředí má termín „výtvarné umění“ užší význam než „vizuální umění“. Vizuální umění zahrnuje kromě tradičních forem také netradiční formy uměleckého projevu. Základní disciplíny vizuálního umění zahrnují výtvarné umění (malba, kresba, sochařství, grafika), současné umění (happening, performance, body art, land art), užitkové umění (keramika, tapisérie, malba na sklo) a další formy vizuálního umění (grafický design, módní design, interiérový design, tetování). Dále se zaměřím na některé zmiňované umělecké formy výtvarného umění (Rochovská & Krupová, 2016)

Výtvarné umění

- Malba – Umělci vytvářejí obrazy pomocí různých malířských technik, jako jsou olejové barvy, akrylové barvy, vodové barvy a další. Malba může být provedena na plátno, dřevo, plátek nebo jiné nosiče.
- Sochařství – je jednou z nejrozšířenějších forem uměleckého vyjádření. Sochaři vytvářejí trojrozměrná umělecká díla, často pomocí materiálů jako kámen, dřevo, kov, keramika nebo plast a používají při realizaci těchto děl nejrůznější pomůcky. Sochy mohou být abstraktní nebo figurativní.
- Kresba – je nejbezprostřednější formou uměleckého vyjádření. Kresba byla z historického hlediska zprvu vnímána jako přípravný náčrt pro práci s jiným médiem. Mezi první umělce, kteří začali kresbu využívat jako nezávislé vyjadřovací médium, patřili například Leonardo da Vinci nebo Michelangelo (Cumming, 2007).

Současné umění

- Happening – je jednou z forem akčního umění. Tento název je odvozen od anglického slova *to happen* (přihodit se, stát se), a jak je možné z názvu vyčíst, nejedná se o vytváření uměleckého díla jako dokončeného uměleckého předmětu, ale jedná se o probíhající děj. Celkově se zde propojují prvky divadla, hudebního konceptu, poezie a výtvarného umění. Cílem je také aktivně zapojit diváka do akce.

- Performance – je také jednou z forem akčního umění a v jistém směru navazuje na happening. Tyto dva umělecké proudy mají jisté odlišnosti. Performance na rozdíl od happeningu nepočítá s aktivitou a přímou spoluúčastí diváků. Performance totiž lze nazvat také slovem představení. Diváci jsou u některých performancí přítomni a jen pozorují. Performance může ale také probíhat bez diváků a až po realizaci performance je výsledek publiku představen formou fotodokumentace (Horáček, 2015).
- Konceptuální umění – je mezinárodní hnutí ve výtvarném umění, které zdůrazňuje mentální stránku uměleckého procesu. Do projevů konceptuálního umění není tak úplně zařazeno klasické umělecké dílo, ale spíše se soustředí na prezentaci idey a umělcova myšlenkového procesu.

Při pohledu na výtvarné umění v mateřských školách je patrné, že se zde především využívá klasické vyjadřování prostřednictvím kresby, malby a modelování. Vhodné by však byly pro děti předškolního věku i happening a performance. Děti v mateřské škole by si měly vyzkoušet nejrůznější výtvarné techniky a metody. Díky tomu lze děti také motivovat k výtvarným činnostem (Rochovská & Krupová, 2016).

1.3 Umělecké dílo

„Umělecké dílo je esteticky komunikovaný artefakt a přesněji soubor všech možností konkrétních realizací uměleckého projektu a jejich recepcí“ (Kulka, 2008, s. 27).

Umělecké dílo je produktem tvůrčího úsilí autora, který ho vyjadřuje prostřednictvím nějaké objektivně vnímatelné formy. Tuto formu lze vnímat prostřednictvím zrakové či sluchové percepce. Z vizuálního hlediska jsou vnímány obrazy, sochy a architektura, zatímco auditivně je přijímána hudba. Do kategorie uměleckých děl patří i filmy a dokumenty, které jsou schopny člověka emocionálně, intelektuálně nebo esteticky ovlivnit (Kulka, 2008).

Podle Pondelíkové (2014, s. 7) lze termín umělecké dílo vykládat různými způsoby.

- Jde o artefakt, který vzešel z tvůrčího procesu umělce. Tento předmět nese estetickou funkci a obsahuje uměleckou hodnotu.
- Autonomní objekt, který spojuje vnímání reality s individuálním vyjádřením umělcovy duše.

- Znaková struktura, znakový systém sestavený tak, aby představoval realitu a vyvolával estetický dojem u pozorovatele.
- Komplexní zpráva od umělce k recipientovi. Zahrnuje v sobě sociální poselství.
- Významová struktura, která vzniká na základě toho, že recipient vnímá a interpretuje umělecký objekt.
- Výsledek zručnosti práce umělce s uměleckým materiálem.
- Výsledek umělecké inspirace a imaginace.
- Dílo s vysokou estetickou hodnotou vytvořené lidskou rukou.
- Vyjádření podstatných souvislostí světa nebo společnosti ve smyslu vnímatelného předmětu.
- Hranice uměleckého díla se neustále rozšiřuje, a tím pádem je těžké určit, co je možné pokládat za umělecké dílo a co ne.

Kulka (2008) uvádí, že vznik uměleckého díla má pět fází. Tyto fáze se označují jako *pretext*, *architext*, *prototext*, *text* a *metatext*. *Pretext* představuje prvotní inspirační podnět. Může se jednat o vzpomínku, zážitek, představu nebo také o slovně zformulovaná hesla, slogany a podobně. *Architext* je prvotní zachycení umělcových představ. V této fázi se jedná o zápisky, skicy a poznámky. V tomto okamžiku je možné vyčíst, jak bude dílo koncipováno. *Prototext* je zafixovaným projektem uměleckého díla a slouží jako návod ke zhotovení. Jedná se například o notový záznam hudební skladby. *Text* je konečné uspořádání uměleckých znaků, které je již neměnné. Fáze *prototext* a *text* jsou velmi provázané. Jejich vztah lze vyjádřit analogicky jako vztah „prototyp – model“. Co se týče *metatextu*, tak to je každý rozbor uměleckého díla, vědecké studie, kritické recenze a podobně.

1.3.1 Proces recepce uměleckého díla

V tomto případě se k uměleckému dílu přistupuje jako k artefaktu, který lze esteticky vnímat. Umělecké dílo vzniká ve vědomí tvůrce a zejména pak ve vědomí recipienta. Z hlediska psychologie umění je možné posoudit, že vnímání uměleckého díla začíná až v okamžiku jeho recepce a je jeho výsledkem. Z tohoto pohledu je zřejmé, že jednotliví diváci interpretují dílo odlišně, a i tentýž divák může při opakovaném setkání s dílem mít jiný zážitek. Při každém pohledu se mohou projevit různé hodnoty, které jsou ovlivněny jak vnějšími, tak vnitřními faktory recipienta. Obecný dojem je způsoben interakcí

vnějšího a vnitřního světa v mozku prostřednictvím smyslových orgánů (Stehlíková Babyrádová & Drury Sojková, 2021).

1.3.2 Vnímání uměleckého díla dítětem

Jak jsem již zmínila, každý jedinec má individuální vnímání a prožitek z uměleckého díla. Podle výzkumu prezentovaného v publikaci od Kottové (2019) se ukazuje, že většina zkoumaných osob uvádí, že setkání s uměleckým dílem na ně má vliv a vyvolává v nich určité reakce. Během rozhovorů s respondenty se opakovaně objevuje určitá rovina, která spočívá v ztotožnění se s dílem, ve sdílení jeho myšlenek a obsahů, ale také naopak v konfrontaci s nimi. Hlavním faktorem je tedy vnímání a reakce ve smyslu postoje, myšlenek a emocí.

Krupová a Rochovská (2016) poukazují na to, že již v preprimárním vzdělávání v rámci výtvarné výchovy dochází u dětí k rozvoji specifických psychologických procesů, jako jsou například výtvarné vidění, výtvarné cítění a výtvarné myšlení. Pondelíková (2014) ve své publikaci zmiňuje, že v předškolním věku dítě dokáže identifikovat různé výtvarné prvky, jako jsou linie, tvary, světlo, barvy apod. Zároveň dítě dokáže rozlišit jejich kvality, jako jsou velikost, barevnost apod. Jako první si však dítě všimá podstatných znaků a teprve poté se dítě začne zajímat i o vztahy mezi těmito prvky. Je zásadní, aby dítě mělo dostatek výtvarných podnětů, protože právě z těchto podnětů se u dítěte vyvíjí výtvarné vidění. Dítě získává vizuální zážitky ze svého okolí nebo z umění a následně tyto zážitky analyzuje, porovnává a tvoří asociace, což mu postupně umožňuje lépe se vizuálně orientovat.

V preprimárním vzdělávání je důležité, aby děti měly příležitost aktivně se seznamovat s uměleckými díly. Děti by měly nejen pozorovat umělecká díla a přemýšlet o nich, ale také hledat souvislosti a dokázat vyjádřit své myšlenky a dojmy slovně i vizuálně. Výtvarné aktivity v mateřské škole by měly zahrnovat interpretaci umění, což pomáhá dětem lépe porozumět uměleckým dílům. Pro dosažení tohoto cíle lze využít právě samotná umělecká díla. Chápání umění začíná na úrovni percepce, kdy děti vnímají díla svými smysly a kdy se postupně snaží proniknout do hlubšího porozumění na úrovni recepce. Co se týče interpretace vizuálního umění, tedy přesněji interpretace uměleckého díla, tak ta probíhá dvěma způsoby. První způsob, verbální interpretace, využívá slovní vyjadřovací prostředky, které vedou od slovního opisu k výkladové interpretaci. Druhým způsobem je

vizuální interpretace, která se provádí prostřednictvím výtvarných činností, jako je například volné napodobování uměleckých děl.

Při využívání interpretace vizuálního umění s dětmi v mateřské škole je dílo nejenom výchozím bodem, ale zároveň i cílem aktivit. Je však důležité dbát na to, aby dětem nebylo předkládáno příliš mnoho teoretických informací. Místo toho je vhodnější spontánně diskutovat s dětmi o díle a o jejich vlastních vnímáních (Krupová & Rochovská, 2016).

1.4 Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání

Jak již bylo naznačeno v předchozí části, výtvarné činnosti v mateřské škole jsou klíčovým prvkem výchovného procesu, který učitelé poskytují dětem. Přitom však pedagogové musejí dbát na to, aby tvůrčí výtvarný projev každého dítěte byl samostatný a osobitý. Je zásadní, aby existovala harmonie mezi učitelem, dítětem a samotným výtvarným objektem. Celkově by výtvarné úkoly měly vycházet z reálných prožitků, autentických situací a zájmů dětí. Mohou být inspirovány například změnami v přírodě, osobními zážitky nebo tradicemi a obyčejí naší společnosti. Díky výtvarným činnostem je v dětech podporována také tvořivost. Tvořivost slouží dětem jako kognitivní nástroj, který jim usnadňuje vnímat a interpretovat svět kolem sebe z různých úhlů pohledu. Prostřednictvím tvůrčího zkoumání děti nejen rozvíjejí své vlastní jedinečné perspektivy, ale také získávají cenné poznatky o rozmanitých způsobech, jakými se jejich vrstevníci orientují a vnímají svět. Tvořivost tak nejen podporuje individuální projev, ale také podporuje empatii a porozumění (Burns et al., 2012).

Hazuková (2011) zmiňuje, že je důležité si uvědomit, že výtvarné činnosti jsou úzce spjaty s předchozími výtvarnými zkušenostmi a dojmy dětí. Ten to vztah umožňuje integrovat obsahy z dalších vzdělávacích oblastí do výtvarných činností. Naopak mohou být také výtvarné činnosti zapojeny do různých výchovně-vzdělávacích i každodenních situací, což pomáhá dětem lépe porozumět světu a získávat nové poznatky. Z tohoto důvodu je vhodná volba tématu pro výtvarné úkoly klíčovým prvkem, který propojuje různé oblasti vzdělávání.

Z textu tedy vyplývá, že důležitým aktérem ve výtvarných činnostech je mimo jiné také učitel. Učitel by totiž měl znát cíle, kompetence a výstupy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Zároveň by měl dobře znát třídu dětí, ve které bude výtvarné činnosti realizovat. Je důležité znát konkrétní skupinu dětí, jejich věk a zkušenosti. Podle toho učitel volí přiměřený úkol. Jde také o to, aby učitel děti neodradil

od výtvarných činností, ale naopak je motivoval k realizaci různých výtvarných úkolů. Celkově by měly být výtvarné činnosti různorodé, ať už se jedná o téma nebo použité techniky (Bezděková et al., 2016).

Co se týče již zmiňovaného Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, ten hraje důležitou roli při realizaci výtvarných činností v předškolním vzdělávání. Výtvarné činnosti by měly sloužit jako prostředek k dosažení stanovených cílů z RVP PV. Podle RVP PV mají výtvarné aktivity v předškolním vzdělávání významný potenciál, který by neměl být opomíjen. Může se jednat o metodu učení prostřednictvím prožitku a spolupráce, která vychází z individuálních zkušeností dítěte a podporuje jeho přirozenou zvědavost a touhu po objevování. Nelze zapomínat ani na to, že by se nemělo jednat pouze o spontánní dětskou hru (Stadlerová et al., 2020).

1.5 Artefiletika

Výtvarná tvorba a další formy uměleckých aktivit plní své role různými způsoby, což přináší rozmanitá vzdělávací a výchovná paradigmat, která, přestože jsou odlišná, mohou být považována za rovnocenná. Jedním z těchto paradigmat je pojetí nazývané artefiletika. Termín „arte“ v první části názvu odkazuje na spojitost s uměním (z latinského *ars*, *artis*). Slovo „filetický“ ve druhé části názvu označuje přístup k výchově, který usiluje o propojení emocionálního a sociálního rozvoje s intelektuálním růstem (Slavíková et al., 2007).

Krupová a Rochovská (2016) definují artefiletiku jako spojení umění a estetických činností dětí v rámci vzdělávacího procesu. Tento koncept zahrnuje nejen tradiční umělecké projevy prezentované v galeriích, ale i různé formy estetických aktivit, jako je dětské kreslení, malování, amatérská fotografie nebo tvorba videí.

Za autora konceptu artefiletiky lze považovat J. Slavíka, který ji definuje jako „reflektivní, tvořivé a zážitkové pojetí vzdělávání, které vychází z umění a expresivních kulturních projevů (výtvarných, dramatických, hudebních apod.) a směřuje k poznávání i sebepoznávání prostřednictvím reflektivního dialogu o zážitcích z expresivní tvorby nebo vnímání“ (Slavíková et al., 2007, s. 15).

Artefiletiku lze tedy chápat jako proces umělecké tvorby dětí, přičemž klíčovými prvky jsou reflexe a dialog mezi nimi. Pro úspěšnou realizaci v praxi je nezbytné věnovat dostatečný čas nejen samotné tvůrčí aktivitě, ale také rozhovorům o zážitcích z tvorby

s dětmi. Každý jedinec má své jedinečné osobní zkušenosti, které ovlivňují jeho vnímání a interpretaci uměleckých projevů. Proto je důležité najít shodu a porozumění ve sdílení tématu, aby bylo možné rozpoznat různé perspektivy a porozumět, jak každý jednotlivec téma chápe.

Reflektivní dialog představuje klíčový prvek pro identifikaci artefiletiky v praxi. Absence tohoto dialogu znamená, že nejde o artefiletiku. Během reflektivního dialogu děti postupně zkoumají různé aspekty své tvorby a společně diskutují o jejich významu a spojitostech (Slavíková et al., 2007).

Uhl Skřivanová a Plíhalová (2020) uvádějí také cíle artefiletiky. Vymezují tři hlavní cíle, kterými jsou personalizace, socializace a enkulturace. Personalizací jsou míněny rozvíjení osobnosti a podpora motivace k učení. Socializace v tomto směru znamená rozvíjet předpoklady k soužití s druhými lidmi a enkulturace představuje proces poznávání kultury skrze vlastní zkušenosti prostřednictvím uměleckých aktivit.

Slavíková et al. (2007) ve své publikaci také přesně definují, kdo může s artefiletikou pracovat. Zmiňují zde, že by měl učitel artefiletiky projít speciálním *zážitkovým výcvikem*, a to buď na začátku svého působení v praxi, nebo v rámci prohlubujících kurzů metodiky. Co se týče *zážitkového výcviku*, tak zde si učitel vyzkouší být v roli dítěte a realizuje artefiletické metody sám na sobě. Tímto způsobem se vytvoří předpoklady pro hlubší sebepoznání, rozvoj imaginace či prohloubení empatických schopností, které jsou potřebné pro tento typ výchovné práce. Zároveň je nutno říci, že učitelé a učitelky, kteří mají hezký a vyvážený vztah k dětem a mají cit pro umělecký projev, mají také výborné předpoklady pro artefiletiku.

2 ZPROSTŘEDKOVÁNÍ UMĚNÍ

„Pojmem zprostředkování umění označujeme nejen vlastní práci odborných lektorů v galeriích a muzeích přímo před exponáty, ale také publikační činnost, zpřístupňování umění ve sdělovacích prostředcích i ve školách, dále výstavy, veletrhy a další aktivity.“ (Horáček, 1998, s. 17) Jak je patrné z definice, kterou jsem vybrala záměrně, neboť vystihuje dle mého názoru celou širší pojmu, zprostředkování umění zahrnuje velice obsáhlé spektrum činností. V dnešní době je klíčové, aby prezentace umění byla kvalitní, protože současné umělecké dílo často nevyobrazuje skutečnost přímo a vyžaduje určité vcítění do myšlenek a emocí umělce. Takové umění se často nedaří jednoznačně interpretovat, a proto je důležité, aby zprostředkování uměleckého díla bylo vysoce kvalitní, aby divák mohl proniknout do autorova nitra a porozumět jeho tvůrčímu záměru (Horáček, 1998).

V dnešní době se stále více galerie a muzea snaží komunikovat s širokou veřejností. Tyto instituce se snaží zprostředkovat umění divákovi lepší a srozumitelnou formou. Není neobvyklé slyšet, že člověk výstavě v galerii nerozumí, a proto se dále o umění nezajímá. Při prezentaci umění je k dispozici široká škála možností, jak divákovi umění představit. Mohou to být například průvodci výstavou nebo texty přímo ve výstavě. Zde nastává ale problém v tom, že ne každá galerie nebo muzeum jsou schopné zformulovat dostatečně srozumitelný text. Pokud totiž návštěvník čte text, kterému nerozumí, může ho to odradit od další návštěvy. Tyto instituce by se měly snažit, aby umění bylo přitažlivé nejen pro úzkou skupinu milovníků umění (Stadlerová et al., 2020).

Při úvaze, jak dětem přiblížit umění, je klíčové si uvědomit, že děti obvykle samy nevyhledávají galerie ani podobné instituce. Umění se jim tak dostává skrze prostředníky, často dospělé, kteří jsou pro ně hlavními průvodci v prvních setkáních s uměleckými díly. Nejčastěji je to matka a následně jakýkoli jiný dospělý, kteří jsou pro dítě důležitými interprety věcí a činností, do nichž se v průběhu svého růstu zapojuje. Dospělý člověk často umožňuje dítěti první setkání s uměleckými díly, a to obvykle prostřednictvím jazyka. Během těchto aktivit s uměleckými díly dospělý člověk interaguje s dítětem a nechává ho objevovat. Socializace tak vytváří jakýsi trojúhelník: dospělý – umělecký artefakt – dítě (Slavík et al., 2013).

2.1 Galerie a muzea umění

Při pohledu na to, co je to muzeum, je zřejmé, že se nejedná pouze o budovu plnou exponátů; je to místo spojující historii, kulturu, umění a vědu. Každé muzeum má svůj jedinečný ráz a zaměření odrážející různorodost lidského dědictví a zájmů společnosti. Rozděluje se do různých sekcí, z nichž každá prezentuje specifické téma či období. Historická muzea mohou obsahovat expozice věnované určitému historickému období či událostem, zatímco umělecká muzea se soustředí na sbírky obrazů, soch a jiných uměleckých děl. Přírodovědná muzea mohou ukazovat vzorky minerálů, zkamenělin, živočichů a rostlin.

Muzea mají klíčovou úlohu ve vzdělávání a v osvětě veřejnosti. Kromě tradičních expozic nabízejí vzdělávací programy, workshopy, přednášky a další aktivity, které umožňují návštěvníkům interaktivně zkoumat a pochopit prezentovaná témata. Moderní muzea využívají interaktivní technologie, multimédia a moderní výstavní design k tomu, aby přiblížila historii, umění a vědu široké veřejnosti. Jsou také místem pro výzkum a vědecké aktivity. Celkově muzea představují důležitou součást kulturního a vzdělávacího života společnosti, kde každý návštěvník může obohatit své znalosti a zážitky (Gourievidis, 2014).

Naproti tomu galerie jako instituce jsou prostředím pro prezentaci, interpretaci a uchovávání uměleckých děl. Jsou to místa, kde se setkává umění s veřejností, místa umožňující divákům prozkoumat různé formy umělecké tvorby. V galeriích se často vystavují umělecká díla v rámci dočasných výstav, které mohou být tematicky zaměřené nebo prezentovat práce konkrétního umělce či uměleckého hnutí. Tyto instituce mají také různá zaměření a specializace podle uměleckých forem, období, uměleckých stylů či témat. Mohou se zaměřovat na malbu, sochařství, grafiku, fotografii, digitální umění a další. Každá galerie má svůj vlastní charakter a umělecký profil, který odráží preference kurátorů a vedení galerie.

Galerie nejsou pouze prostředím pro pasivní sledování umění, ale také pro aktivní zapojení diváků. Mnohdy pořádají kulturní události, jako jsou vernisáže, přednášky, workshopy či diskuse s umělci či kurátory. Tyto události přinášejí divákům možnost setkávat se s tvůrci, diskutovat o umění a hlouběji porozumět prezentovaným dílům. Kromě toho mohou galerie stejně jako muzea nabízet i vzdělávací programy pro školy a veřejnost, jež zahrnují komentované prohlídky, tvůrčí dílny a kurzy zaměřené na rozvoj uměleckých

dovedností a estetického cítění. Tímto způsobem galerie posilují vztah mezi uměním a veřejností a přispívají k osvětě a ke kulturnímu povědomí společnosti (Carrier, 2016).

V rámci předškolního vzdělávání by měly návštěvy muzeí a galerií tvořit pravidelnou a nezbytnou součást vzdělávacího plánu. Tyto návštěvy mají hluboký význam z hlediska výchovného a přispívají k posilování klíčových kompetencí dětí. Jsou prostředkem, jak děti seznamovat s pravidly chování v kulturním prostředí a formovat jejich vztah k hodnotám minulosti, současnosti i budoucnosti. Pedagog by měl pečlivě vybírat program návštěvy podle aktuální nabídky tak, aby byl pro děti přínosný a odpovídal jejich věkové úrovni a zájmům. Stanovení vzdělávacího cíle je klíčové, protože definuje směr a záměr návštěvy. Pedagog by měl zvážit, co chce dětem předat, co by měly z návštěvy získat a jaký význam to bude mít pro jejich další rozvoj a učení. Takový přístup může být prvním krokem k vytvoření dlouhodobého zájmu a lásky dětí k umění, kultuře, historii, vědě a přírodě (Pastorová et al., 2014).

2.2 Galerijní a muzejní pedagogika

Galerijní a muzejní pedagogika se věnuje vzdělávacím aktivitám a programům realizovaným v galeriích a muzeích s cílem propojit umění a kulturní dědictví s potřebami návštěvníků, zejména dětí, mládeže a školních skupin. Jejím záměrem je poskytnout interaktivní zážitky, které pomáhají návštěvníkům lépe porozumět uměleckým dílům, historii, kultuře a společnosti. Tento obor využívá speciálně navržené vzdělávací programy, workshopy, interaktivní aktivity a průvodcovské diskuze, aby umožnil návštěvníkům plnohodnotné zapojení a obohacení o nové poznatky a perspektivy. Galerijní a muzejní pedagogika také podporuje rozvoj kritického myšlení, tvůrčích schopností a osobního růstu u svých účastníků (Uhl Skřivanová & Plíhalová, 2020).

Děti předškolního věku představují klíčovou cílovou skupinu v oblasti galerijní pedagogiky, která vyžaduje zvláštní pozornost a ohled na specifické potřeby této věkové skupiny, jako jsou kognitivní, emocionální a motorické schopnosti. Jelikož jsou tito mladí diváci budoucími možnými návštěvníky kulturních institucí, je důležité, aby pro ně galerie nabízely vhodné informace, výklad o umění a možnost prožít umělecká díla a vizuální kulturu s ohledem na jejich potřeby a zájmy. Vytvoření animačního programu a jeho zprostředkování dětem předškolního věku vhodným způsobem prostřednictvím cílených aktivit je klíčové. Galerie by měly také poskytovat kvalitní služby, které zahrnují jak vytvoření přátelské atmosféry, tak vybavení odpovídající potřebám dětí včetně

vhodných pomůcek. V dnešní době je možné galerijní pedagogiku studovat, a to například na Masarykově univerzitě v Brně na katedře výtvarné výchovy. Tento studijní program se celým názvem nazývá Galerijní pedagogika a zprostředkování umění. Díky tomuto studijnímu programu získá absolvent potřebnou kvalifikaci pro práci v galerii a pro realizaci programů pro mládež i pro nejširší veřejnost (Stadlerová et al., 2020).

Nyní bude blíže ukázána muzejní pedagogika. Muzejní pedagogika je oborem sociálních věd, který se zaměřuje na vzdělávací procesy v muzeích. Základem muzejní pedagogiky je muzejní edukace, která vychází z moderního pojetí muzea a edukace. Jako samostatná disciplína je muzejní pedagogika začleněna do systému věd, což se projevuje jak v procesu výzkumu, tak v publikovaných odborných textech. V mnoha zemích se muzejní pedagogika stejně jako galerijní pedagogika stala akademickým oborem. Z historického hlediska se tento pojem začal v českých muzeích používat teprve v posledních třiceti letech a zastřešuje teorii a praxi edukace v muzeu. Paralelně s muzejní pedagogikou se vyvíjela také již zmíněná galerijní pedagogika. Historicky lze v globálním kontextu nalézt prvopočátky muzejní pedagogiky v prvních teoretických úvahách o funkci muzea již v 16. století. Avšak jako moderní vědní obor se muzejní pedagogika začala formovat až v poslední třetině minulého století. Tento proces vypadá tak, že zahrnuje pravidelný výzkum, publikování teoretických textů o muzejní pedagogice a posílení jejího postavení jako vědecké disciplíny ve výzkumných institucích a na univerzitách (Jagošová et al., 2010).

2.3 Galerijní pedagog

Interakce mezi vzdělavatelem a vzdělávaným, jak jsou známy ze školního prostředí, lze přenést i do kontextu galerijních programů. Podobně jako učitel ve škole nebo rodič se svým dítětem i galerijní pedagog upravuje svůj přístup podle reakcí a potřeb účastníků. Tím má galerijní pedagog mnoho společného se školním pedagogem, který hraje klíčovou roli ve výchově a je iniciátorem vzdělávacího procesu (Kottová, 2019).

Galerijní pedagog je jednou z profesí, která není až tak známá. Avšak pro vykonávání této profese je nezbytné získat odpovídající vzdělání. Galerijní pedagogové, kteří pracují v galeriích a muzeích, často pocházejí z oblastí výtvarného umění nebo speciální pedagogiky na pedagogických fakultách. Jejich studium významně ovlivňuje jejich přístup k interpretaci uměleckých děl. Základními cíli galerijního pedagoga jsou podpora tvůrčího potenciálu návštěvníků a rozvoj jejich výtvarných dovedností a také předávání znalostí

z příslušných oborů. Tyto cíle se často propojují a projevují se v praktické práci pedagoga. Důležitá je také kvalitní příprava na pedagogickou práci. Pedagog by měl být schopen oslovit diváka, získat si jeho respekt a důvěru. Jeho prezentace má vliv na chování skupiny během programu. Jeho úkolem je inspirativně působit na diváky a povzbuzovat je, ne pouze je kontrolovat či hodnotit (Ferencová, 2009).

Již Horáček (1998) ve své publikaci popisuje právě galerijního pedagoga. Zmiňuje, že galerijní a muzejní pedagog odvádějí nejvíce práce právě při zprostředkování umění divákům. Lze se také setkat s termínem lektor, animátor nebo edukátor. Stadlerová et al. (2020) uvádějí, že každá galerie, která nabízí edukační programy, by měla disponovat edukovaným personálem. Tento personál označují jako edukátory, a právě ti mají klíčovou roli při provádění edukačních aktivit. Edukátor prostřednictvím své osobnosti a znalostí představuje spojení mezi výtvarnými díly a návštěvníky. Je výhodou, když edukátor disponuje i jinými dovednostmi, například v oblasti marketingu, což mu umožňuje nabízet školám vhodné edukační programy. Kromě odbornosti ve výtvarné kultuře je důležité, aby edukátor měl základní znalosti pedagogiky. Způsob komunikace s dětmi je také klíčový. Edukátor by měl být schopen přizpůsobit obsah vzdělávacího programu věku dětí a zohlednit téma probíhající výstavy. Program, který edukátor tvoří, ale nemusí být vytvořen k celé výstavě, je možné pracovat jen s částí výstavy nebo třeba jen s jedním či několika uměleckými díly.

3 GALERIJNÍ EDUKACE

V předchozích kapitolách jsem se dotkla termínů galerijní pedagogika a galerijní pedagog. Nyní bych se ráda podrobněji zaměřila na samotnou galerijní edukaci. Mimo jiné představím také některé edukační programy, které lze najít v blízkých galeriích.

Galerijní edukace je termín, který se zaměřuje na vzdělávání prostřednictvím umění, a to buď v galeriích, nebo muzeích za pomoci uměleckých děl. Cílem je podnítit porozumění umění a podpořit tvorbu vlastních názorů. Galerijní pedagogové věří, že aktivní zapojení do uměleckých a vzdělávacích aktivit může vést k pozitivní změně postojů a chování k umění. V době, kdy je místo umění v školních osnovách kladeno pod dohled, je pro zastávce galerijní edukace důležité zdůraznit její přínosy a ukázat, jak může umění obohacovat a přispívat k rozvoji společnosti (Ferencová, 2009).

Galerijní edukace je klíčová, protože poskytuje strukturovanou cestu k prozkoumání uměleckého díla a podněcuje intelektuální aktivitu, která vychází z interakce s uměním. Je to nejlepší prostředek k rozvoji schopnosti porozumět umění a vychutnat si jej. Hraje zásadní roli v pomoci jednotlivcům odhalit význam uměleckých děl. Je důležité si uvědomit, že obrazy a sochy s sebou nesou myšlenky, naděje a obavy umělců a společnosti, v níž žili. Často není okamžitě zřejmé, co dílo znamená, a je zapotřebí vhodných metod, které pomohou odhalit jeho sdělení a vytvořit k němu osobní vztah. To jednotlivcům umožňuje najít vlastní interpretaci a pochopit, jak se dílo váže k jejich vlastnímu životu, kultuře a hodnotám. Když jedinec dosáhne trvalého porozumění a uvědomění si významu uměleckého díla, uzavře se proces jeho osobního objevení (Uhl Skřivanová & Plíhalová, 2020).

Galerijní edukace nabízí řadu výhod, jak jsem již zmínila v předchozím textu. Jednou z nich může být také prospěch pro samotnou galerii nebo muzeum. Pozitivní zpětná vazba od učitelů a žáků může zvýšit prestiž galerie na místní úrovni i u školských orgánů. Školy, které si odnesou pozitivní zážitek, pravděpodobně budou mít zájem se vrátit a stát se pravidelnými návštěvníky. Kromě toho, čím různorodější publikum galerie zahrnuje, tím pravděpodobnější je, že budou vzdělávací programy účinné. To může v dlouhodobém horizontu posílit pozici galerie (Fulková, 2008).

Z výše zmíněného je zřejmé, že výhody galerijní edukace jsou rozmanité. Některé z nich jsou patrné okamžitě, zatímco jiné mají dlouhodobé důsledky. Bezprostřední přínosy se týkají samotných návštěvníků. Učení z originálních exponátů poskytuje hloubku a kvalitu,

kteřou nelze replikovat prostřednictvím diapozitivů nebo digitálních snímků. Praktická zkušenost s novým prostředím a možnost manipulace s exponáty přináší další rozměr učení. Pro mnohé návštěvníky bude návštěva galerie jedinečným zážitkem, na který budou dlouhá léta vzpomínat. Pozitivní emoce a pocity spojené s takovou návštěvou, jako jsou pocity objevování a osobního propojení s exponáty, jsou silnými prostředky v procesu učení (Bezděková et al., 2016).

Mezi hlavní autory, kteří se zabývají galerijní edukací pro děti předškolního věku, patří profesor PaedDr. Radek Horáček, Ph.D., z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, a docentka PhDr. Marie Fulková, Ph.D., z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Ti se intenzivně věnují zprostředkování umění v galeriích pro dětské návštěvníky. Jejich práce, publikace a praktické aktivity jsou zaměřeny na rozvoj edukace v galerijním prostředí. Aktivně přispívají k vedení mladé generace edukátorů a výtvarných pedagogů, kteří hledají propojení mezi uměním, výchovou a vzděláváním (Stadlerová et al., 2020).

Nyní bude pozornost věnována galeriím a muzeím, jež nabízejí edukační programy pro děti. Jako první zde zmíním **Moravskou galerii v Brně**. Ta nabízí edukační programy pro mateřskou, základní a střední školu. Realizuje například výtvarné dílny pro děti, ale také prázdninové artcampy. Mimo jiné galerie nabízí také programy pro dospělé, mezi které patří mimo výtvarné dílny také kurz dějin umění.

V současné době Moravská galerie v Brně nabízí edukační program pro mateřské školy k aktuální výstavě LEXO VÁ & SMETANA: OUT OF THE BLUE. Jedná se o instalaci, která představuje topografické schéma designu tvořené dvěma krajinami – svobodným prostorem nadnášeným fantazií na jedné straně a uzemněným prostorem ohraničeným možnostmi reality na straně druhé. Pro děti je připraven edukační program, kde si procvičí nejen svou představivost, ale budou mít také dostatečný prostor pro vlastní tvoření (Moravská galerie, n.d.).

Mezi další galerie, které nabízejí edukační programy pro děti, patří **Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně**. Tato galerie nabízí také edukační programy pro školy mateřské, základní a střední. Zde jsem měla možnost se jednoho edukačního programu pro mateřské školy zúčastnit. A to jak v galerii, tak také v **Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně**. Zlín tak realizuje edukační programy pro děti jak v galerii, tak v muzeu. V současné době se v Krajské galerii výtvarného umění ve Zlíně realizují edukační programy pro mateřské školy ke stálým výstavám. Tyto edukační programy nesou názvy: Sochohrátky, Hlava na hlavě – malujeme portrét a Malý umělec. Tyto edukační

programy probíhají ke stálým výstavám a je možné se během celého roku přihlásit k jakémukoli programu v rámci nabídky, kterou galerie předkládá (Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, n.d.).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROJEKT „PO STOPÁCH SECESE“

Projekt s názvem „Po stopách secese“ je určen k realizaci v mateřské škole. Skládá se z pěti výstupů, přičemž první den se odehrává návštěva galerie a poslední den se realizuje vernisáž. Ostatní dny probíhají výtvarné činnosti odvíjející se od tématu výstavy v galerii. Činnosti jsou dále zaměřeny na poznání různorodosti umění a jsou založeny na interpretaci umění dětmi prostřednictvím výtvarných činností. Celý projekt je postaven na výstavě Alfonse Muchy, která se v době realizace projektu odehrávala ve městě Zlín. Dále se zaměřuje na další secesní umělce, jako je například Gustav Klimt.

Secese, známá také jako Jugendstil neboli „styl mládí“, je umělecký směr, který se v letech 1890 až 1910 prosadil v Německu, ale také v dalších částech Evropy a v Severní Americe. Tento umělecký styl představuje poslední velký jednotný umělecký směr v dějinách umění. Nejvíce se rozšířil ve městech Paříž, Barcelona, Brusel, Mnichov a Vídeň, avšak projevy secese lze nalézt i v Čechách, kde vznikla také lidová secese. Charakteristickými rysy secese jsou ornamentální motivy inspirované rostlinami, abstraktní tvary a specifické linie. Tento umělecký směr také spojoval řemeslnou praxi s touhou po reformě a nových společenských normách. Mezi významné představitele secese patří například Alfons Mucha a Gustav Klimt (Sagner, 2007).

Alfons Mucha byl jedním z nejznámějších představitelů secesního umění. Původem byl z Čech, ale působil hlavně v zahraničí. V tvorbě Alfonse Muchy byly patrné protiklady, které vyplývaly z jeho zájmu o různé tematické oblasti. Fascinovaly ho jak alegorická zobrazení denních a ročních období, tak historické události. Během svých studií ve Vídni, Mnichově a Paříži se seznámil s novými reprodukčními technikami, které pak aplikoval na svá díla. V období svého pobytu v Paříži vytvořil Mucha také dílo nazvané *Květiny*. Tento dekorativní panó nese znaky stylu art nouveau, který čerpá inspiraci z přírody. Čtyři jemné a éterické rusalky na obraze symbolizují růži, kosatec, karafiát a lilii. Tento soubor byl k dispozici v několika verzích, aby mohl být využit pro různé účely například pro tisk na satén nebo v kalendářní verzi (Mucha, 2020).

Gustav Klimt, významná postava secese a průkopník tohoto uměleckého směru v Rakousku, byl rovněž prvním předsedou *Vídeňské secese*, která byla založena v roce 1897. V Klimtových dílech lze pozorovat spojení geometrických prvků, jako jsou spirály, úzké obdélníky, trojúhelníky, kruhy a ovály, s formami lidského těla, jako jsou obličej, ruce, nohy a řadna. Například v jeho díle *Strom života* Klimt propojuje ornamentální

barevné postavy do dominantního spirálovitého stromu. Člověk na obraze se transformuje do mozaikového ornamentu, v němž se ztrácí většina konkrétních rysů (Sagner, 2007).

4.1 Zdůvodnění potřeby projektu

S galerijní edukací jsem se již v mateřské škole setkala. Sama jsem ale nevěděla, o co se přesně jedná, ale na první pohled jsem poznala, že se jedná o něco, co bych si já sama chtěla vyzkoušet. Proto jsem vytvořila projekt, který má za cíl podpořit galerijní edukaci v prostředí mateřské školy.

Projekt zaměřený na galerijní edukaci v mateřské škole je důležitý pro rozvoj dětí z několika důvodů. Seznámení s uměleckými díly v galerijním prostředí podporuje estetické vnímání a učí děti vnímat krásu, formu, barvu a kompozici. Inspiruje je k vlastní tvorbě, čímž rozvíjí jejich kreativitu a fantazii. Edukace v galeriích také pomáhá dětem poznávat kulturní dědictví a formovat respekt k historii a různým kulturám.

Analýza a interpretace uměleckých děl podporuje kognitivní dovednosti, jako je kritické myšlení, kladení otázek a formulace myšlenek. Skupinové aktivity posilují sociální dovednosti, včetně schopnosti naslouchat, diskutovat a respektovat názory ostatních. Kontakt s uměním má silný emocionální dopad, umožňuje dětem prožívat a vyjadřovat emoce, což přispívá k jejich emocionálnímu růstu. Výtvarné aktivity zároveň rozvíjejí jemnou motoriku a manuální zručnost dětí. Tento projekt tedy přináší komplexní přínosy pro celkový rozvoj dětí.

4.2 Charakteristika dětí

Celý projekt byl realizován v jedné heterogenní třídě. V této třídě jsou děti od 3 do 5 let. Proto jsem se snažila vytvořit aktivity, které by byly součástí projektu, ale přiměřené věku dětí. Častokrát jsem měla pro mladší děti připravenou jednodušší variantu aktivity.

Z důvodu, že do této mateřské školy aktivně docházím a realizovala jsem v této třídě také souvislou praxi, tak mě děti již velmi dobře znaly. To mi také pomohlo při realizaci aktivit. Děti se aktivně zapojovaly do celého průběhu projektu. Bez zábran se mnou komunikovaly a spolupracovaly při výtvarných činnostech.

V průběhu projektu se do aktivit zapojovaly všechny děti. Občas se stávalo, že některé děti chyběly, ale celkově jsem projekt realizovala s deseti dětmi, které byly přítomny po dobu

trvání celého projektu. Děti, které například některé dny v mateřské škole chyběly, jsem se snažila zapojit do aktivit a lehce jim nastínit, o čem jsme se předešlé dny s dětmi bavili.

Celkově se děti aktivně do všech aktivit zapojovaly. Častokrát samy pokládaly různé otázky týkající se tématu a snažily se velkou spoustu informací si zapamatovat. Snažila jsem se také do projektu zakomponovat práci na společných formátech. Tento přístup jsem volila z několika důvodů. Věřím, že práce na velkých formátech podporuje u dětí svobodu výtvarného projevu a rozvoj jejich motorických dovedností. Práci na společných formátech se děti také učily respektovat prostor a názory druhých.

4.3 Charakteristika prostředí mateřské školy

Mateřská škola se nachází ve městě Zlín. Tato mateřská škola je unikátním prostorem pro vzdělávání a péči o děti od 2 do 6 let. Prostředí mateřské školy je plnohodnotně vybavené a je zde možné realizovat nejrůznější činnosti. Celkově se mateřská škola zúčastňuje nejrůznějších akcí. Děti jsou tak zvyklé na různé exkurze, výlety a edukační programy. Učitelský tým je také velmi ochotný při realizování různých aktivit a netradičních výstupů. Prostory UMŠ jsou členěny na tři třídy – dvě třídy jsou určeny pro 24 dětí a třetí třída pro 13 dětí. Celková kapacita mateřské školy je 61 dětí. Co se týče tříd, dvě třídy jsou heterogenní a poslední je třída pro děti v posledním roce povinného vzdělávání v mateřské škole. Celý projekt probíhal s jednou z heterogenních tříd, kde se nacházejí děti od 3 do 5 let.

4.4 Obecná charakteristika projektu

Tabulka 1 – Obecná charakteristika projektu

NÁZEV PROJEKTU „PO STOPÁCH SECESE“	
Délka realizace projektu	1 týden, 5 výstupů
Věkové určení	3–5 let
Edukační cíle projektu	<ul style="list-style-type: none"> - Podpořit galerijní edukaci pro děti předškolního věku. - Seznámit děti s uměleckými díly secesních umělců. - Podporovat u dětí seberealizaci prostřednictvím výtvarných aktivit.

Celý projekt je zaměřen na realizaci galerijní edukace v prostředí mateřské školy. Galerijní edukace je skvělým prostředkem, jak dětem v předškolním věku přiblížit výtvarné umění. Děti mají možnost se seznámit s uměleckými díly různých umělců pro děti přijatelným způsobem. Následné výtvarné činnosti poté navazují na návštěvu galerie, a tak mají hlubší význam. Také si děti mohou vyzkoušet netradiční techniky, se kterými se doposud v mateřské škole nesetkaly.

Projekt je připraven tak, že má úvodní a závěrečný den, které jsou proloženy výtvarnými činnostmi. První den děti navštíví galerii, kde zrovna probíhá výstava Alfonse Muchy. Následně se realizují výtvarné aktivity, které navazují na téma výstavy nebo přímo na umělecká díla, která děti mohly vidět. Poslední den je den vernisáže, kdy si děti mohou vyzkoušet zrealizovat svou vlastní vernisáž.

4.5 Plán projektu

Tabulka 2 – Plán projektu

Den	Téma	Cíle	Organizační forma	Metody	Pomůcky
1.	Jak vypadá výstava Alfonse Muchy? (Úvodní lekce)	Představit dětem tvorbu Alfonse Muchy. Seznámit děti s galerijním uměním.	Exkurze	Rozhovor, demonstrace	Výstava Alfonse Muchy, díla umělce
2.	Plakáty Alfonse Muchy. (inspirace vystavených plakátů)	Seznámit děti s uměleckým dílem A. Muchy. Rozvíjet představivost u dětí. Rozvíjet jemnou motoriku dětí při výtvarné činnosti.	Řízená činnost	Rozhovor, demonstrace, práce s výtvarnými pomůckami	Reprodukce díla, výkresy, vystřižené části obrazů z autorovy tvorby, vodové barvy, štětce, nádoba s vodou
3.	Šperky Alfonse Muchy. (inspirace vystavených šperků)	Naučit děti vyrobit funkční šperk z různých materiálů. Rozvíjet fantazii u dětí. Rozvíjet technické zručnosti dětí v průběhu výtvarné činnosti.	Vzdělávací centra	Rozhovor, demonstrace, práce s výtvarnými pomůckami	Plastové láhve, nůžky, fixy, svíčka, tvarující hmota, provázek
4.	Jaké máme další secesní umělce? (inspirace tvorbou Gustava Klimta)	Seznámit děti s uměleckým dílem G. Klimta. Rozvíjet technické zručnosti u dětí v průběhu výtvarné činnosti. Podporovat spolupráci mezi dětmi během výtvarné činnosti.	Řízená činnost	Rozhovor, demonstrace, práce s výtvarnými pomůckami	Reprodukce díla, výkresy, natrhané kapesníky různých barev, houbičky, štětce, zlatá barva, zdobící kamínky, lepidlo
5.	Vernisáž	Podpořit kultivovaný projev dítěte. Rozvíjet vizuální a estetické vnímání u dětí. Rozvíjet slovní zásobu a paměť u dětí.	Vernisáž	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s výtvoří dětí	Výtvarné práce dětí, reprodukce děl, malířský stojan, provázky

4.6 Projekt „Po stopách secese“

4.6.1 Výstup č. 1 – Jak vypadá výstava Alfonse Muchy?

Cíle:

- Představit dětem tvorbu Alfonse Muchy.
- Seznámit děti s galerijním uměním.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno s tvorbou Alfonse Muchy.
- Dítě je seznámeno s galerijním uměním.

Pedagogické strategie:

- Organizační formy: Exkurze.
- Metody: Rozhovor, demonstrace.
- Prostředky a pomůcky: Výstava Alfonse Muchy, díla umělce.

Průběh výstupu:

Motivace

První den projektu jsme zahájili na místní výstavě Alfonse Muchy. Když jsme s dětmi přišli do prostředí galerie, zeptala jsem se dětí na několik úvodních informací. *Děti, víte, kde se nacházíme? Už jste někdy byli v galerii? Co v galerii můžeme vidět?* Po úvodních otázkách jsem dětem řekla několik informací o autorovi, na jehož výstavu se půjdeme podívat. Na konec úvodní části jsme si ještě řekli něco o tom, jak se uvnitř galerie budeme chovat. Zeptala jsem se pro to ještě na doplňující otázky týkající se chování uvnitř galerie. *Jak by se měl člověk v galerii chovat? Na co si budeme dávat pozor? A co se tady dělat může?*

Hlavní část

Když jsme do galerie vešli, řekla jsem dětem, aby se držely ve dvojicích. Po určité době jsme tak procházeli v zástupu po dvojicích. Postupně jsme si procházeli různá autorova díla. U každého díla jsme se zastavili a děti si prohlížely díla, která zrovna vidí. Já se jich během toho ptala na různé otázky k danému dílu. *Co zde můžeme vidět? Jaké barvy autor použil? Jak si myslíte, že se dílo jmenuje?* Otázky jsem měnila a přizpůsobovala

pro konkrétní dílo a odpovédím od dětí. Postupně jsme si tímto způsobem prošli celou výstavu. Během výstavy jsme mohli vidět různé plakáty z autorovy tvorby, obálky časopisů a také šperky, které autor navrhl. Nejdéle jsme se zastavili u vystaveného díla s názvem *Čtyři květiny – kosatec*. Zde jsem dětem kladla různé otázky a závěrem jsem se dětí zeptala, zda by si takové dílo chtěly zkusit také vytvořit. Nakonec jsme si s dětmi na chvíli sedli na připravené židle a zhlédli dokument o životě Alfonse Muchy, který byl také součástí výstavy. Poté jsme se odebrali zpět k hlavním dveřím.

Závěr

Na konci přišla závěrečná reflexe, kdy děti měly možnost vyjádřit, co se jim dnes nejvíce líbilo. Během toho jsem se ještě zeptala na závěrečné otázky. *Co jsme dnes mohli v galerii vidět? Jak se jmenuje autor všech vystavených děl? Jaký motiv se nejčastěji objevoval v autorových dílech? Jak se jmenuje prostor, kde jsme teď byli? Chtěli byste někdy zase galerii navštívit?* Poté jsme se rozloučili s paní na recepci a odebrali se zpět do mateřské školy.

Komentáře dětí:

Tabulka 3 – Komentáře dětí (Výstup č. 1)

1. Chlapec	„Mucha to je jako moucha.“
2. Dívka	„Všude tam maloval květiny.“
3. Chlapec	„Tohle se mi nelíbí. To vypadá, jako by jí chtěla propíchnout.“
4. Dívka	„Tam byly samé princezny.“

Jak se vám líbily šperky, které jsme mohli na výstavě vidět?

Tabulka 4 – Komentáře dětí (Výstup č. 1)

1. Dívka	„Já si chci taky takové šperky.“
2. Dívka	„Chtěla bych si vyrobit takový přívěšek.“
3. Chlapec	„Já si určitě vyrobím tamtu dýku na dopisy.“

4.6.2 Výstup č. 2 – Plakáty Alfonse Muchy

Cíle:

- Seznámit děti s uměleckým dílem A. Muchy.
- Rozvíjet představivost u dětí.
- Rozvíjet jemnou motoriku při výtvarné činnosti.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno s uměleckým dílem A. Muchy.
- Dítě dokáže interpretovat umělecké dílo A. Muchy.
- Dítě dokáže malovat štětcem.

Pedagogické strategie:

- Organizační formy: Řízená činnost.
- Metody: Demonstrace, rozhovor, práce s výtvarnými pomůckami.
- Prostředky a pomůcky: Reprodukce díla, výkresy, vystřižené části obrazů z autorovy tvorby, vodové barvy, štětce, nádoba s vodou.

Průběh výstupu:***Motivace***

Na úvod jsme si s dětmi sedli do velkého kruhu. Děti jsem se zeptala, co jsme dělali předešlý den. Společně jsme se bavili o návštěvě galerie. S dětmi jsme si zopakovali, jak se v galerii chováme a co v ní můžeme vidět. Po celkové rekapitulaci předešlého dne jsem dětem ukázala jedno z autorových děl na interaktivní tabuli. Jednalo se o dílo z cyklu *Čtyři květiny – kosatec* (1898). Toto dílo mohly děti vidět při návštěvě galerie. Děti jsem se ptala na různé otázky. *Co vidíme na obrázku? Co je na obrázku za květinu? Jaké barvy můžeme na obraze vidět? Chtěly byste si také vytvořit takové dílo? Co se nejčastěji objevuje v autorově tvorbě?* Poté jsem dětem ukázala ještě jedno dílo, tentokrát plakát *Snenie* (1897). V tomto případě také děti popisovaly, co na obraze vidí. Nakonec jsem se dětí zeptala, zda by si také chtěly vytvořit podobná díla.

Hlavní část

Dětem jsem připravila dva stoly, kde mohly výtvarnou činnost realizovat. Na každém stole měly potřebný počet štětců a vodových barev. Když se děti usadily, ukázala jsem všem ukázkou, jak jsem tento úkol udělala já. Děti si tak mohly lépe představit, jak mají pracovat. Na začátek práce jsem dala dětem vybrat ze dvou návrhů, které jsme si představili. Děti si postupně vybíraly, jaké dílo budou tvořit. Po vybrání si děti vzaly štětce a barvy a začaly pracovat. Nejprve děti malovaly šaty a popřípadě vlasy nebo chybějící části postavy. Nakonec malovaly pozadí, na které velmi často malovaly květiny, zemi nebo oblohu.

Závěr

Na závěr jsme si s dětmi jejich výkresy společně zhodnotili a okomentovali. Děti hodnotily, jak se jim činnost vydařila, a já se doptávala na doplňující otázky. *Jak se vám dnes dařilo? Jaké dílo jste si vybraly? Jak se jmenuje autor, kterým jsme se inspirovali? Jaké barvy jste používaly? Co jste nakreslily na pozadí? Chtěly byste taková díla tvořit častěji?*

Komentáře dětí:

Tabulka 5 – Komentáře dětí (Výstup č. 2)

1. Chlapec	„Ta holka vypadá, jako by byla nahá.“
2. Dívka	„Ty barvy jsou takové neviditelné.“
3. Dívka	„Tam jsou všude květinčky.“
4. Chlapec	„Ona spí na tom obrázku?“

4.6.3 Výstup č. 3 – Šperky Alfonse Muchy**Cíle:**

- Naučit děti vyrobit funkční šperk z různých materiálů.
- Rozvíjet fantazii u dětí.
- Rozvíjet technické zručnosti v průběhu výtvarné činnosti.

Kompetence:

- Dítě dokáže vyrobit šperk s pomocí různých materiálů.
- Dítě si dokáže navrhnout šperk podle své fantazie.
- Dítě dokáže vymodelovat šperk z tvarovací hmoty.

Pedagogické strategie:

- Organizační formy: Vzdělávací centra.
- Metody: Rozhovor, demonstrace, práce s výtvarnými pomůckami.
- Prostředky a pomůcky: Plastové láhve, nůžky, fixy, svíčka, tvarující hmota, provázek.

Průběh výstupu:***Motivace***

Na úvod jsme si s dětmi sedli do velkého kruhu. Děti jsem se zeptala, co jsme dělali předešlý den. Společně jsme se bavili o výtvarných činnostech, které jsme předešlý den dělali. Poté jsme si také znova zrekapitulovali návštěvu galerie. Děti jsem se ptala na různé otázky, které se týkaly zejména šperků, které na výstavě mohly vidět. *Jaké šperky jsme mohli v galerii vidět? Co se vám na nich nejvíce líbilo? Co na nich bylo speciální? Jaký šperk se vám nejvíce líbil? Chtěly byste si dnes také vytvořit nějaký šperk?* Poté jsme si s dětmi na interaktivní tabuli ukázaly fotografie šperků z výstavy, na které jsme byli.

Hlavní část

Pro děti jsem připravila tři stoly, na kterých byly připravené věci na výrobu šperků. Dva stoly byly připravené na výrobu přívěšků na náhrdelník a u zbývajícího stolu jsme vyráběli brož. Děti jsem rozdělila ke stolům tak, aby každé dítě mohlo vyrábět svůj šperk. U prvních dvou stolů měly děti k dispozici samotvrdnoucí hmotu, ze které si vytvarovaly svůj vlastní přívěšek. Děti měly ale také k dispozici již mnou vytvořené a zaschlé přívěšky. Tyto přívěšky už byly zaschlé, a tak děti nemusely čekat a mohly na ně ihned začít kreslit fixem. U posledního stolu jsem s dětmi vyráběla brož z plastových PET láhví. Předem jsem dětem vystříhla z láhví květiny různých barev. Pokud děti chtěly mít jinou barvu, měly k dispozici fixy a mohly si plast nabarvit podle své úvahy. Poté si květiny poskládaly, jak chtěly, a s mou asistencí jsme je slepili k sobě pomocí tavné pistole. Nakonec jsme květiny opálili nad plamenem svíčky a díky tomu nám vznikla velmi neobvyklá květina. Po dokončení práce všech dětí jsme šperky dodělali tak, aby je bylo možné nosit. Děti si přívěšky navlékly na provázek a já je uvázala dětem kolem krku. Po vychladnutí plastových květin jsem na ně nalepila uzavíratelný špendlík tak, aby z nich vznikla brož.

Závěr

Na závěr jsme si s dětmi navzájem ukázali všechny výtvary. Následovala závěrečná reflexe, kdy děti měly možnost vyjádřit, co se jim dnes nejvíce líbilo. Nakonec jsem se děti zeptala na doplňující otázky. *Jak se vám dnes dařilo? Co jste si dnes vyrobily? Budete svůj vyrobený šperk nosit? Jaký jiný šperk byste si chtěly ještě vyrobit? S jakými materiály jste dneska pracovaly? Jak se vám pracovalo s modelovací hmotou? Už jste někdy s takovou hmotou pracovaly? Z čeho jsme vyráběli brož? Vyráběly jste už někdy něco z plastu? Z jakých jiných materiálů bychom mohli ještě šperky vyrábět?*

Komentáře dětí:

Tabulka 6 – Komentáře dětí (Výstup č. 3)

1. Chlapec	„To si můžu nechat?“
2. Dívka	„Já to dám mamince.“
3. Dívka	„Proč to zapalujeme?“
4. Chlapec	„Mně to voní, jak to smrdí.“
5. Chlapec	„Wow, to je hustý.“

4.6.4 Výstup č. 4 – Jaké máme další secesní umělce?**Cíle:**

- Seznámit děti s uměleckým dílem G. Klimta.
- Rozvíjet technické zručnosti u dětí v průběhu výtvarné činnosti.
- Podporovat spolupráci mezi dětmi během výtvarné činnosti.

Kompetence:

- Dítě je seznámeno s uměleckým dílem G. Klimta.
- Dítě dokáže lepit a nanášet barvu za pomoci houby.
- Dítě dokáže spolupracovat s ostatními dětmi.

Pedagogické strategie:

- Organizační formy: Řízená činnost.
- Metody: Rozhovor, demonstrace, práce s výtvarnými pomůckami.
- Prostředky a pomůcky: Reprodukce díla, výkresy, temperové barvy, houbičky, štětce, zlatá barva, zdobící kamínky.

Průběh výstupu:***Motivace***

Na úvod jsme si s dětmi zrekapitulovali, co jsme dělali předešlý den. Zopakovali jsme si také, jaké to bylo v galerii a co jsme tam mohli vidět. Také jsme mluvili o Alfonsi Muchovi a o jeho tvorbě. Poté jsem dětem představila dalšího významného umělce z období secese, Gustava Klimta. Vyprávěla jsem jim o jeho životě, odkud pocházel a v jakém uměleckém směru jsou jeho díla. Na interaktivní tabuli jsem dětem ukázala několik jeho slavných obrazů, aby si mohly lépe představit jeho tvorbu. Nejvíce jsme se

však zaměřili na jeho známé dílo *Strom života* (1909), které jsme si společně podrobně prohlédli a rozebrali jeho jednotlivé prvky. Děti jsem se ptala na různé otázky týkající se autorova díla. *Co vidíme na tomto obraze? Jak si myslíte, že se tento obraz jmenuje? Jakou barvu autor použil na své dílo? Co se nachází na stromě? Co je zvláštní na tomto obraze? Chtěly byste si vytvořit taky takové dílo?*

Hlavní část

Dětem jsem předem připravila stůl, na kterém děti pracovaly. Po usazení dětí jsem jim představila, s čím vším budou moci pracovat. Doprostřed stolu jsem položila jeden velký papír A1, zlaté barvy a natrhané kapesníky. Dětem jsem řekla, že je na nich, jakým způsobem budou pracovat, ale že budou pracovat na výtvoru společně. Zda začnou s lepením kousku kapesníků nebo s nanášením zlaté barvy, je jen na nich. Děti zlatou barvu nanášely za pomoci pěnové houby. Nakonec jsem dětem ukázala výtvor, který jsem si já připravila doma, aby si mohly lépe představit, jak bude konečný výsledek vypadat. Takto jsem děti nechala společně pracovat na společném výtvoru. Po dokončení lepení a barvení společného výtvoru jsem dětem dala k dispozici předem připravený papírový strom. Strom z papíru jsme společně nalepili. Nakonec děti dostaly ještě barevné kamínky, kterými celý strom dozdobily.

Závěr

Na závěr jsme si výsledné dílo zhodnotili a okomentovali. Během toho jsem se děti doptávala na otázky. *Jak se vám pracovalo ve skupině? Kdo začal jako první lepit kapesníky? Kdo začal nejprve malovat barvou? Jak byste pojmenovaly své dílo vy?* Následovala závěrečná reflexe, kdy děti měly možnost vyjádřit, co se jim dnes nejvíce líbilo.

Komentáře dětí:

Jak si myslíte, že se tento obraz jmenuje?

Tabulka 7 – Komentáře dětí (Výstup č. 4)

1. Dívka	„Spirálovník.“
2. Chlapec	„Strom.“
3. Chlapec	„Pokřivený strom.“
4. Dívka	„Pusa u stromu.“

Děti, co vidíte na obraze?

Tabulka 8 – Komentáře dětí (Výstup č. 4)

1. Chlapec	„Strom.“
2. Dívka	„Strom, co má takové divné větve.“
3. Dívka	„Dva lidi se tam objímají.“
4. Chlapec	„Tam sedí pták.“

4.6.5 Výstup č. 5 – Vernisáž

Cíle:

- Podpořit kultivovaný projev dítěte.
- Prohlubovat vizuální a estetickou formu vnímání.
- Rozvíjet slovní zásobu a paměť u dětí.

Kompetence:

- Dítě dokáže mluvit o vlastním uměleckém díle.
- Dítě dokáže najít podobné prvky mezi vlastním dílem a původním.
- Dítě dokáže odpovídat na otázky ke svému uměleckému dílu.

Pedagogické strategie:

- Organizační formy: Vernisáž.
- Metody: Rozhovor, vyprávění, popis, práce s výtvary dětí.
- Prostředky a pomůcky: Výtvarné práce dětí, reprodukce děl, malířský stojan, magnetická tabule, lavice.

Průběh výstupu:

Motivace

Na závěr projektu jsem uspořádala pro děti speciální vernisáž. Děti se staly umělci a měly příležitost zúčastnit se výstavy svých vlastních prací. Ve velkém prostoru jsem rozmístila všechna umělecká díla, která děti během projektu vytvořily, spolu s reprodukcemi originálních děl, jež sloužily jako inspirace. Před začátkem vernisáže jsem pronesla krátký úvod:

Vážení umělci, vítám vás na naší vernisáži v galerii Dešťovka. Máme zde skvělou kolekci vašich uměleckých děl, která si zaslouží obdiv. Prosím, přistupte k prvnímu obrazu a podělte se s námi o své dojmy a myšlenky.

Hlavní část

Po úvodním představení vernisáže jsme si s dětmi postupně prošli celou výstavu. S dětmi jsme se postupně zastavovali u každého díla, o kterém ony samy jako umělci mluvily.

Komentáře dětí:

Co bylo motivem vašeho obrazu, co na něm vidíte?

Tabulka 9 – Komentáře dětí (Výstup č. 5)

1. Dívka	„Strom.“
2. Chlapec	„Ten zakroucený strom.“
3. Chlapec	„Ty nahé paní.“
4. Dívka	„Květiny.“
5. Dívka	„Mucha.“

Jak jste tento výtvar vytvářely?

Tabulka 10 – Komentáře dětí (Výstup č. 5)

1. Dívka	„Lepili jsme tam kapesníky.“
2. Chlapec	„Pálili jsme to svíčkou.“
3. Chlapec	„Z bahna jsme dělali přívěšky.“
4. Dívka	„Štětcem a barvami jsme malovali.“

Pomocí jakých pomůcek jste obraz vytvářely?

Tabulka 11 – Komentáře dětí (Výstup č. 5)

1. Dívka	„Láhve, ze kterých se pije.“
2. Chlapec	„Barvy.“
3. Dívka	„Třpytky jsme lepili.“
4. Dívka	„Stříhali jsme květiny a pak jsme je pálili a ony se zkroutily.“

Jak byste své dílo pojmenovaly?

Tabulka 12 – Komentáře dětí (Výstup č. 5)

1. Chlapec	„Shrmt.“
2. Dívka	„Princezna.“
3. Dívka	„Velký kroucený strom.“

Prohlíželi jsme všechna umělecká díla a děti je postupně komentovaly. Společně jsme o jednotlivých pracích diskutovali. Po dokončení této části následovalo ukončení vernisáže.

Na závěr vernisáže bych ráda poděkovala všem malým umělcům za jejich úžasné práce a skvělou účast. Vaše nadšení a kreativita byly opravdu inspirující a výstava byla díky vám velmi úspěšná. Jsem velmi hrdá na to, co jste vytvořili, a doufám, že vám to přineslo radost. Gratuluji vám k vaší skvělé práci a těším se na další společné projekty. Děkuji, že jste byli součástí této výjimečné chvíle!

Závěr

Na závěr celé činnosti jsme si s dětmi ještě sedli do kruhu a o celém projektu jsme si povídali. Dětem jsem postupně kladla různé otázky týkající se projektu. *Co se vám nejvíce líbilo na celém projektu? Kdybyste si přály příště něco vytvářet a namalovat, co by to bylo? Jaké dílo se vám nejvíce líbilo a proč? Jaké další umělecké techniky byste chtěli vyzkoušet v budoucnu?*

Komentáře dětí:

Co se vám nejvíce líbilo na celém projektu?

Tabulka 13 – Komentáře dětí (Výstup č. 5)

1. Chlapec	„To, jak jsme byli v galerii úplně nahoře.“
2. Dívka	„Jak jsme dělali ty květiny z láhví.“
3. Chlapec	„Dneska ta vernisáž se mi líbila.“

Kdybyste si přály příště něco vytvářet a namalovat, co by to bylo?

Tabulka 14 – Komentáře dětí (Výstup č. 5)

1. Chlapec	„Já bych si chtěl vyrobit tu dýku.“
2. Chlapec	„Namalovat si zvířata.“
3. Dívka	„Zase malovat na velký papír.“
4. Dívka	„Venku si chci malovat, když neprší.“

5 EVALUACE VÝTVARNÉHO PROJEKTU

Evaluace výtvarných aktivit zahrnovala dvě hlavní složky: vlastní reflexi a hodnocení učitelky mateřské školy. V rámci vlastní reflexe jsem vytvořila pět tabulek, které detailně hodnotí jednotlivé činnosti podle stanovených kritérií. Druhá část evaluace spočívá v hodnocení projektu učitelkou, která byla přítomna během celé realizace v její třídě. Po analýze těchto hodnocení jsem porovnála výsledky a na jejich základě vypracovala doporučení pro praxi.

5.1 Vlastní reflexe

Každou aktivitu jsem podrobně zhodnotila ve své vlastní reflexi, kde jsem se zaměřila na několik klíčových aspektů. Nejprve jsem posoudila, jak dobře jednotlivé činnosti odpovídaly zamýšleným cílům a zda splnily svůj účel. Poté jsem zhodnotila použití didaktických strategií, tedy jak efektivně byly uplatněny metody výuky a jak přispěly k úspěchu aktivit.

Dále jsem se zaměřila na reakce dětí na jednotlivé činnosti, hodnotila jsem, jak se děti zapojily, jaké měly pocity a jaký měly zájem o dané úkoly. Také jsem posoudila kvalitu jejich práce a kreativitu, kterou při činnostech projevily.

V poslední části této reflexe jsem navrhla konkrétní změny a vylepšení, které bych doporučila pro budoucí realizaci podobných aktivit. Tato doporučení zahrnují úpravy v přístupu, metodách a materiálech, které by mohly přispět k lepším výsledkům a efektivnějšímu dosažení cílů projektu.

Tabulka 15 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 1)

Projektový den č. 1	Jak vypadá výstava Alfonse Muchy?
Hodnocení činnosti	Z návštěvy galerie jsem z počátku měla velký strach. Bylo mi totiž řečeno, že děti už několikrát podobná místa navštívily, ale že to většinou nedopadlo úplně dobře. Naštěstí tato návštěva dopadla nad má očekávání. Celá exkurze dopadla bez větších komplikací. Mým záměrem bylo dětem představit galerijní umění. Hlavně jsem chtěla, aby si děti výstavu prošly bez nátlaku a díla si v klidu prohlédly. Děti se po celou dobu chovaly patřičně vzhledem k danému místu. Mluvily potichu a pohybovaly se opatrně. Po celou dobu jsem děti nemusela napomínat. Díky atmosféře a ostatním návštěvníkům se děti mohly vcítit do pocitů plnohodnotného návštěvníka galerie.
Hodnocení didaktických strategií	Jako organizační formu jsem zvolila exkurzi. Myslím si, že to byla fakticky jediná možnost, jak tento výstup realizovat. Díky exkurzi si děti mohly doopravdy projít celou výstavu jako plnohodnotní návštěvníci. Exkurze nám hlavně posloužila jako opěrný bod pro všechny ostatní činnosti, které jsem v probíhajícím týdnu s dětmi realizovala.
Reakce dětí na činnost	Děti se už od východu z mateřské školy do galerie velmi těšily. Je pravda, že pokaždé, když jdou děti z mateřské školy na nějaký výlet, velmi se těší. Po cestě se děti stále vyptávaly a zajímaly se, kam přesně to jdeme. Po příchodu do galerie byly děti z místa nadšené. Bylo to zapříčiněno hlavně tím, že na místo jsme přijeli výtahem. Když děti vkročily do galerie, všechny přestaly mluvit a jen se rozhlížely kolem sebe. Celá tichá a poklidná atmosféra výstavy je pohltila a bylo vidět, jak se všechny děti jen tiše rozhlížely. Když jsme postupně procházeli celou výstavou, děti samy od sebe kladly různé otázky a zajímaly se o to, co zrovna vidí.
Hodnocení práce dětí	Z mého pohledu celá exkurze dopadla nad má očekávání. Děti aktivně odpovídaly na všechny mé otázky a také pokládaly vlastní otázky. Samy si po skončení exkurze přály také takové výtvořky vytvořit. Po celou dobu se chovaly ukázněně a zapamatovaly si spoustu informací i do dalšího dne.
Návrh změny do budoucna	Do budoucna bych si lépe naplánovala to, jak s dětmi celou výstavu procházet. Také bych doporučila si objekt zamluvit čistě jen pro děti. To zaručí lepší komunikaci s dětmi a také větší možnost pohybu mezi jednotlivými vystavenými objekty.

Tabulka 16 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 2)

Projektový den č. 2	Plakáty Alfonse Muchy
Hodnocení činnosti	Záměrem této činnosti bylo rozvíjet u dětí představivost. Při plánování této činnosti jsem několikrát změnila, jakým způsobem budou děti pracovat. Nakonec si myslím, že konečný návrh byl k věku dětí nejvhodnější. Děti si měly možnost znovu prohlédnout umělcova díla, a díky tomu měly dostatek inspirace na realizaci jejich vlastních výtvorů. Z mého pohledu byla činnost adekvátně zvolena. Plynule navazovala na předešlý den, a děti tak zůstaly v kontextu a díky tomu se jim také lépe pracovalo. Činnost zaujala také paní učitelku, jež se také zapojila při realizaci výtvarné činnosti, kterou si sama chtěla vyzkoušet.
Hodnocení didaktických strategií	Didaktické strategie zvolené pro výtvarnou činnost se ukázaly jako velmi efektivní. Použití řízené činnosti umožnilo strukturovat aktivity tak, aby odpovídaly potřebám dětí a podporovaly jejich kreativitu i technické dovednosti. Metody rozhovoru, demonstrace a práce s výtvarnými pomůckami se ukázaly jako velmi vhodné. Rozhovor umožnil dětem aktivně se zapojit a vyjádřit své názory, čímž se podpořil jejich verbální projev a schopnost reflektovat své myšlenky. Demonstrace poskytla jasný a konkrétní příklad, jak postupovat, což usnadnilo pochopení a následné provedení úkolu. Práce s výtvarnými pomůckami rozvinula jejich manuální zručnost a kreativitu.
Reakce dětí na činnost	Děti se aktivně zapojovaly do všech činností. Velmi je zaujala práce s interaktivní tabulí. Děti s ní totiž v mateřské škole příliš nepracují. Při realizaci výtvarné činnosti se děti zapojovaly a vytvářely originální výtvořky. Celá činnost je zajímala a nenastal okamžik, kdy by se děti nudily. Naopak si přály výtvarnou činnost realizovat stále dokola.
Hodnocení práce dětí	Děti pracovaly po celou dobu. Aktivně se zapojovaly jak při práci s interaktivní tabulí, tak při výtvarné činnosti. Děti si zapamatovaly mnoho informací z předešlého dne a dále s nimi pracovaly. Při výtvarné činnosti zapojovaly získané informace a aplikovaly je na své výtvořky. Například si děti pamatovaly, že Alfons Mucha ve svých dílech často vyobrazoval květiny. Na výtvořkách dětí se tak motiv květin objevoval velmi často.
Návrh změny do	Do budoucna bych změnila některé formulace mnou položených

budoucná	otázek. Při výtvarné činnosti bych činnost více gradovala. Proto, že děti měly velké věkové rozestupy, aktivitu bych si připravila jak v jednodušším provedení, tak v náročnějším.
-----------------	--

Tabulka 17 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 3)

Projektový den č. 3	Šperky Alfonse Muchy
Hodnocení činnosti	Záměrem této činnosti bylo představit dětem různé materiály a poté si z nich vyrobit šperk, který je plně funkční. Myslím si, že je důležité, aby se děti setkávaly s různými materiály a poté s nimi pracovaly. Bylo velmi náročné si tento projektový den naplánovat a poté zrealizovat. Nakonec si myslím, že obě činnosti dopadly nad má očekávání. Při výrobě plastových květin jsem se snažila činnost udělat pro děti jednodušší, ale v praxi jsem zjistila, že by samy děti zvládly některé úkony, které jsem za ně vykonávala já.
Hodnocení didaktických strategií	Jako organizační formu jsem zvolila vzdělávací centra. Myslím si, že tato organizační forma vzhledem k činnostem byla vhodně zvolená. Děti si tak mohly vybrat, jaké centrum budou realizovat. Zároveň se děti mohly mezi centry střídat a vyzkoušet si tak všechny činnosti. Nicméně bylo velmi náročné být dětem plnohodnotně k dispozici, jelikož jsem musela hlídat všechna centra.
Reakce dětí na činnost	Děti z těchto činností byly velmi nadšené. Pozitivně reagovaly hlavně na výrobu broží z plastových PET láhví. Tato aktivita byla pro děti neznámá, a tak o ni jevíly velký zájem. Často se totiž v mateřské škole nesetkávají například s prací s ohněm. Co se týče výroby přívěšků, zde děti bavilo hlavně modelování za pomoci modelovací hmoty.
Hodnocení práce dětí	Děti po celou dobu pracovaly bez větších komplikací. Během vyrábění přívěšků z tvarovací hmoty si děti samy bez většího zasahování modelovaly to, co si přály. Zároveň využily také připravených přívěšků, které si samy namalovaly. U výroby šperků z tvarovací hmoty děti pracovaly samostatně a nebylo zapotřebí výrazně zasahovat do jejich práce. Ve vzdělávacím centru, kde děti vyráběly brož z plastových PET láhví, děti také pracovaly bez problémů. Činnost byla rozdělena tak, že nejprve si děti vybíraly a barvily květiny, které chtěly následně opálit svíčkou. Při opalování květiny byly děti velmi opatrné a přesně poslouchaly mé instrukce, aby nedošlo k nějaké nehodě. Celkově práce na výrobě šperků dopadla nad má očekávání.
Návrh změny do budoucna	Do budoucna bych nezařadila výrobu šperku z PET láhví do vzdělávacího centra. Toto centrum bylo velmi náročné a bylo by lepší jej realizovat jen s menším počtem dětí a plnohodnotně se dětem věnovat a nemuset organizovat i jiné centrum. Tuto činnost bych zařadila například do ranních nebo odpoledních činností, kdy se v mateřské škole nachází méně dětí.

Tabulka 18 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 4)

Projektový den č. 4	Jaké máme další secesní umělce? (inspirace dílem Gustava Klimta)
Hodnocení činnosti	Záměrem této činnosti bylo dětem představit dalšího secesního umělce. Dětem jsem tak představila díla umělce Gustava Klimta. Po předešlé zkušenosti jsem díla dětem představila na interaktivní tabuli. Výtvarná činnost inspirovaná dílem Gustava Klimta se ukázala jako velmi úspěšná a obohacující pro děti v mateřské škole. Klimtova unikátní stylizace a použití zlatých a ornamentálních prvků přilákaly pozornost dětí a poskytly jim příležitost experimentovat s novými vizuálními prvky. Co se týče použité techniky tak tu shledávám jako vhodnou. Nanášení barvy za pomoci pěnové houbičky zvládnou všechny věkové kategorie. Při technice lepení kapesníků a nanášení zlaté barvy, tak zde se zapojily hlavně děti starší. Nicméně děti po celou dobu aktivně spolupracovaly a pomáhaly si při plnění zadaného úkolu. Což podpořilo jejich schopnost spolupracovat a sdílet nápady.
Hodnocení didaktických strategií	Pro tuto činnost jsem zvolila organizační formu řízenou činnost. Tato forma se podle mě ukázala jako efektivní a dobře přizpůsobená potřebám dětí. Použití metod, jako je demonstrace a rozhovor, se ukázalo jako velmi přínosné. Demonstrace konkrétních technik dětem umožnila lépe porozumět krokům, které mají následovat, a snížila jejich nejistotu při práci s neznámými materiály. Rozhovor zase podpořil aktivní účast dětí, umožnil jim sdílet své nápady a názory a zároveň jim poskytl prostor pro vyjádření jejich vlastního pohledu na probíhající činnost.
Reakce dětí na činnost	Děti na výtvarnou činnost inspirovanou dílem G. Klimta reagovaly s velkým nadšením a zájmem. Barevnost a ornamentální styl Klimtových děl je zaujaly a motivovaly k vlastní tvorbě. Při práci s různými materiály, jako jsou zlaté fólie, barevné papíry, kapesníky a nalepovací kamínky projevily děti kreativitu a radost z objevování nových technik. Některé děti se snažily napodobit Klimtův styl, zatímco jiné si vytvořily vlastní interpretace. Celkově byly děti do činnosti plně zapojené, pracovaly soustředěně a s velkým zaujetím, což vedlo k velmi povedeným výsledkům. Děti se společně domlouvaly na postupech a na volbě barev kapesníků. Ukázaly se i role dětí, které v dané skupině zastávají. Všude poletovaly kusy kapesníků a bylo vidět, že výtvarná činnost děti zcela pohltila.
Hodnocení práce dětí	K mému překvapení děti dokázaly skvěle spolupracovat. Děti mezi sebou dokázaly komunikovat a respektovat prostor ostatních. Postupně se děti společně dobraly ke společnému konci. Z celkového výtvaru měly děti radost. Díky práci

	ve skupině byla tato činnost odlišná od ostatních, což děti ocenily.
Návrh změny do budoucna	Je důležité zajistit, aby velikost papíru byla přiměřená počtu dětí, které se na činnosti podílejí. Pokud je skupina dětí větší, je vhodné rozdělit je do menších skupin a přidat další arch papíru. Tímto způsobem každé dítě dostane dostatek prostoru pro svou kreativní tvorbu a práce proběhne hladce.

Tabulka 19 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 5)

Projektový den č. 5	Vernisáž
Hodnocení činnosti	<p>Jako závěr projektu jsem zvolila vernisáž. Již na začátku plánování celého projektu jsem věděla, že vernisáž budu chtít zrealizovat. Tato aktivita byla pro děti velmi přínosná a obohacující. Děti byly nadšené z možnosti prezentovat svá díla v prostředí připomínajícím skutečnou galerii. Příprava vernisáže jim umožnila zažít pocit hrdosti na vlastní tvorbu a zvýšila jejich sebevědomí. V průběhu činnosti děti aktivně komunikovaly, sdílely své myšlenky a pocity, což posílilo jejich schopnost vyjadřovat se nejen vizuálně, ale i verbálně. Závěrečné uznání a poděkování za jejich práci jim dodalo pocit úspěchu a uznání, což mělo pozitivní vliv na jejich motivaci k dalším výtvarným aktivitám. Celkově byla vernisáž velmi úspěšná a splnila mé očekávání.</p>
Hodnocení didaktických strategií	<p>Jako organizační formu jsem pro tuto činnost zvolila vernisáž, která zahrnovala využití kostýmů. Tato volba umožnila dětem naplno se vžít do role umělců, čímž se výrazně zvýšila jejich motivace a zaujetí pro danou činnost. Metoda rozhovoru, doplněná vhodně položenými otázkami, byla rovněž velmi efektivní. Umožnila dětem reflektovat své zážitky a myšlenky, podpořila jejich schopnost sebereflexe a zároveň posílila jejich komunikační dovednosti. Celkově tyto didaktické strategie vytvořily harmonickou a inspirativní atmosféru, která podpořila nejen estetický, ale i sociální a jazykový rozvoj dětí.</p>
Reakce dětí na činnost	<p>Děti na tuto činnost reagovaly s nadšením a zapojením, které přesáhlo běžné aktivity. Kostýmy je naprosto uchvátily a mnohé z nich se okamžitě vžily do rolí malých umělců, hrdě vystupujících na své vlastní vernisáži. Během rozhovorů byly děti velmi aktivní a ochotně odpovídaly na položené otázky. Dokázaly popsat, co pro ně tvorba znamenala, co je inspirovalo a jaké emoce prožívaly při pohledu na vlastní díla. Některé děti dokonce překvapily svou schopností reflektovat své zážitky a zkušenosti z předchozích činností.</p>
Hodnocení práce dětí	<p>Děti si při této činnosti vedly velmi dobře. Byly nadšené a plně se zapojily do všech aktivit spojených s vernisáží. Jejich kreativita a představitivost se projevila nejen v samotné tvorbě, ale i v tom, jak hrdě své práce prezentovaly. Při odpovědích na otázky dokázaly reflektovat své zážitky a popsat proces tvorby, což ukazuje na jejich</p>

	<p>schopnost uvažovat o vlastní práci. Celkově děti projevily zodpovědnost, samostatnost a radost z toho, že mohou své výtvary sdílet s ostatními.</p>
Návrh změny do budoucna	<p>Na realizaci tohoto výstupu je potřeba mít dostatečný prostor na vystavení všech výtvarných děl. Dále bych přidala také následné vystavení do společných prostor tak, aby si je mohli prohlédnout také rodiče. Je také možnost pozvat rodiče přímo na realizaci vernisáže, což by mohlo děti pozitivně motivovat.</p>

5.2 Evaluace výtvarného projektu učitelkou mateřské školy

Během celého projektu byla přítomna učitelka, která působí v mateřské škole, kde jsem projekt realizovala. Před samotným začátkem projektu jsme se s učitelkou domluvily, že pozorování z její strany bude probíhat pomocí pozorovacího archu, který bude obsahovat stejná kritéria jako v případě mé autoevaluace, aby následná doporučení do praxe mohla být co nejpřesnější. V pozorovacím archu je přesně dáno pět kritérií, ke kterým se učitelka MŠ vyjadřuje.

Tabulka 20 – Evaluace výtvarného projektu učitelkou MŠ

Evaluace učitelky mateřské školy	
Zhodnocení adekvátnosti projektu	Projekt, vytvořený a realizovaný studentkou, byl přiměřený věku dětí. Veškeré aktivity odpovídaly aktuálním schopnostem a dovednostem dětí, podpořily jejich zvědavost a povědomí o světě umění. Návštěvou galerie, samotnou tvorbou a konečnou vernisáží si děti na vlastní kůži vyzkoušely a zažily, jaké je to býti umělcem.
Hodnocení didaktických strategií	Studentka využila škálu organizačních forem a metod jako např. exkurzi, skupinovou práci, individuální práci dětí a nabídla tak dětem různorodé portfolio aktivit, díky kterým si mohly vyzkoušet a poznat něco jiného, nového. Velmi kladně hodnotím skupinovou práci, kde se děti podílely na tvorbě společného díla.
Hodnocení práce dětí	Děti se do všech činností aktivně zapojily, při individuálních činnostech pracovaly dle pokynů studentky, při skupinové práci spolupracovaly. Nejvíce děti zaujala konečná vernisáž jejich výtvarných děl, kde jako umělci mohly sledovat výtvary svoje, ale i díla svých kamarádů.
Hodnocení práce praktikantky	Studentka působila jako odborník přes umění. Při návštěvě galerie A. Muchy děti provedla celou výstavou a prohlídku doplnila o krátké a výstižné komentáře k zásadním dílům. Co se týče výtvarných aktivit, byla studentka na činnosti vždy řádně připravena. Při závěrečné vernisáži studentka dětem zprostředkovala nezapomenutelný zážitek, kdy se samy mohly stát umělci a prožít si svoji vlastní výstavu děl. Studentka dětem předávala podstatné a zajímavé informace a celkově se k dětem chovala velmi mile, laskavě a trpělivě.

Tabulka 21 – Evaluace výtvarného projektu učitelkou MŠ

Učitelka MŠ	
Přínosy	Děti mají povědomí o světě umění (díky návštěvě galerie, tvoření a závěrečné vernisáži).
	Děti se naučily mnoho nových pojmů spojených s galerijní edukací (vernisáž, plakát, galerie, výstava, ...).
	Děti si vyzkoušely různé netradiční výtvarné techniky.
Limity	Projekt bych doporučila dětem starším 4 let (z hlediska náročnosti některých výtvarných aktivit).
	Učitelka by měla být dostatečně vzdělaná v oblasti výtvarného umění.

5.3 Autoevaluace výtvarného projektu

Tabulka 22 – Autoevaluace výtvarného projektu

Autoevaluace výtvarného projektu	
Zhodnocení adekvátnosti projektu	Dle mého názoru byl projekt na podporu galerijní edukace v prostředí MŠ vhodně vytvořen. Toto téma je velmi aktuální a pro děti velmi přínosné. Projekt byl realizován na základě návštěvy galerie a následné interpretace vizuálního umění dětmi za pomoci výtvarných činností. Celý projekt probíhal bez jakýchkoli problémů a setkal se u dětí s úspěchem. Děti si v rámci projektu mohly vyzkoušet nejrůznější výtvarné techniky, se kterými se v MŠ často nesetkávají. Je pochopitelné, že tento projekt byl zasazen do určitého tématu a odvíjel se od konkrétní výstavy v galerii. Je ale možné tento projekt přepracovat pro jinou výstavu. Zároveň je mi také jasné, že ne každá MŠ má možnost se do galerie s dětmi dostat. Proto je možné tento projekt realizovat také na základě návštěvy výstavy, která se koná v blízkosti MŠ. Tento projekt se tak dá realizovat nejrůznějšími způsoby, a je tak velmi flexibilní.
Hodnocení didaktických strategií	Didaktické strategie byly voleny tak, aby bylo možné hladce provést všechny volené aktivity. Myslím si, že byly vhodně zvoleny, a umožnily tak hladký průběh celého projektu. V budoucnu bych ale provedla menší úpravy tak, abych lépe zorganizovala výtvarné činnosti, zejména při realizaci vzdělávacích center.
Hodnocení práce dětí	Děti po celou dobu projektu skvěle pracovaly. Plnohodnotně se zapojovaly do průběhu a také do výtvarných činností. Bylo znát, že děti tato tematika zajímá, a také, že netradiční výtvarné techniky, které jsem využila, byly pro děti obohacující. Odrazilo se to tak na celkovém výsledku jejich práce. Celkově bylo znát, že některé výtvarné aktivity byly pro mladší děti náročné, a musela jsem tak věnovat těmto dětem větší pozornost. Myslím si, že se díky tomu děti naučily něčemu novému a posunulo je to dál v jejich rozvoji.
Sebehodnocení	Myslím si, že jsem po celou dobu projektu pracovala plnohodnotně a snažila jsem se vytěžit z tohoto tématu co nejvíce. Velký důraz jsem kladla také na domácí přípravu. Všechny výtvarné činnosti jsem si nejprve vyzkoušela doma tak, abych měla vše precizně připravené na následnou realizaci v MŠ. Také jsem se snažila k dětem přistupovat individuálně a dbát na jejich individuální potřeby. Činnosti jsem také vytvářela na míru dané třídy a adekvátně věku dětí. Celkově si myslím, že realizace projektu v MŠ byla zdařilá, a já sama z ní mám velmi kladné pocity a určitě budu chtít podobné projekty do budoucna realizovat také v praxi.

Tabulka 23 – Autoevaluace výtvarného projektu

Autoevaluace výtvarného projektu	
Přínosy	Obeznamení dětí se světem umění.
	Děti si mohou vyzkoušet netradiční výtvarné aktivity.
	Děti jsou seznámeny s prostředím galerie a galerijního umění.
	Děti se naučily nové pojmy spojené s galerijní edukací.
Limity	Odbornost učitele v oblasti výtvarného umění.
	Pro děti mladší čtyř let mohou být aktivity náročné.
	Náročná domácí příprava (příprava výtvarných činností).

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Doporučení do praxe bylo zpracováno především dle výsledků evaluace ze strany učitelky MŠ a z vlastní reflexe. Je důležité zmínit, že celý projekt je zaměřen na galerijní edukaci a měl by děti rozvíjet v tomto směru za pomoci výtvarných aktivit. Zároveň tento projekt slouží jako návrh, jak je možné galerijní edukaci využít pro děti předškolního věku. Z toho vyplývá, že lze tento projekt přepracovat pro jinou výstavu a použít také jiné výtvarné činnosti. Čtenář by se tak mohl inspirovat touto prací a převést ji do svého prostředí při využití jiné výstavy a výtvarných činností. Podstata projektu by ale měla být ponechána, zejména část, kdy děti navštíví galerii a na konci projektu si vyzkouší realizaci závěrečné vernisáže.

Pro začátek je nejdůležitější vyhledat vhodnou galerii nebo výstavu. Měla by být dostupná, zajímavá a měla by mít vhodné expozice k tomu, aby podnítila diskuzi a inspiraci. Zároveň je důležité se předem v galerii ohlásit a návštěvu si domluvit. Také by bylo vhodné si o dané výstavě vše pečlivě nastudovat a předem si prostor projít bez dětí. Je také vhodné mít prostor zamluven jen pro děti, zejména když se jedná o děti mladší. Nicméně toto není podmínkou, je také možné běžný provoz využít k tomu, aby se děti naučily pohybovat se po tomto prostoru s respektem k jiným návštěvníkům. Přínosné je také pokusit se o navázání spolupráce s kurátory, umělci nebo výtvarnými pedagogy, kteří by mohli přispět svými znalostmi a zkušenostmi k úspěšné realizaci projektu, a to zejména v případě, pokud se učitelka neorientuje v umění a není si jista, jak by plnohodnotně předala informace dětem.

Pro efektivní pochopení a následné kreativní zpracování výtvarné činnosti je důležité použít metodu demonstrace a podrobný popis. Místo pouze slovního vysvětlení by mělo být dětem ukázáno, jak přesně mají postupovat, a to prostřednictvím konkrétního příkladu. Tento přístup jim nejen objasní jednotlivé kroky, ale zároveň poskytne vizuální příklad, který mohou následovat. Během samotné činnosti je klíčové zajistit dětem dostatek prostoru. Ideálně by měly mít možnost pracovat na zemi nebo u spojených stolů. Tímto způsobem mohou děti pohodlně rozložit své materiály a pracovat bez omezení, což podporuje jejich kreativitu a usnadňuje spolupráci.

Při skupinové práci je ideální mít maximálně 6 až 7 dětí v jedné skupině. Pokud je nutné pracovat ve větších skupinách, je lepší je rozdělit na menší týmy nebo umožnit střídání činností. Pro individuální práci dětí u stolů platí opět pravidlo, že čím více prostoru na

aktivity, tím lépe se dětem bude pracovat. U aktivit pro děti mladší čtyř let je dobré je spojit se staršími dětmi nebo přizpůsobit činnosti jejich věku.

Je také důležité myslet na dostatek pomůcek, které budeme při výtvarné činnosti potřebovat. Nikdy není možné přesně odhadnout, kolik dětí se zapojí do činnosti, a může se stát, že se přihlásí více dětí, než bylo původně plánováno. Navíc mohou děti projevit zájem o vytváření více než jednoho díla, což vyžaduje více pomůcek, než by se mohlo na první pohled zdát. Z tohoto důvodu je vždy lepší mít pomůcky v dostatečném množství. To zajistí, že během tvoření nebudou děti zklamané kvůli nedostatku materiálů a že všechny budou mít stejné možnosti na realizaci svých kreativních nápadů. Zároveň to přispívá k hladkému průběhu činnosti a minimalizuje přerušení, což umožňuje dětem soustředit se na samotnou tvorbu.

Dále je důležité myslet na dostatek prostoru při diskusi nad uměleckými díly. Děti by měly mít prostor na vyjádření svých názorů a pocitů, a to jak na začátku diskuse, tak na konci. Je důležité je nepřerušovat a nezasahovat do jejich vyjadřování. Děti by měly mít možnost svobodně a spontánně reagovat na umělecké dílo podle vlastního uvážení, což podporuje jejich kreativitu a sebevyjádření. Podobně by se mělo přistupovat i při interpretaci uměleckého díla. Pokud dítě zvolí jiný přístup nebo se odchýlí od navrženého výtvarného tématu, není vhodné jeho činnost korigovat nebo do ní zasahovat. Tím se respektuje jeho kreativní proces a umožňuje, aby dítě vyjádřilo svou individuální perspektivu a originalitu, což je klíčové pro jeho umělecký rozvoj a sebevědomí.

Na závěr je vhodné si doma důkladně vyzkoušet všechny výtvarné techniky, které budete s dětmi provádět, abyste měli jistotu, že vše bude při realizaci hladce probíhat. Zároveň je důležité mít předem nachystané veškeré potřebné pomůcky, aby děti měly k dispozici vše, co potřebují pro svou tvorbu. Kromě toho je dobré připravit reprodukce uměleckých děl, která děti viděly na výstavě, aby se k nim mohly vracet a prohloubit si své vnímání umění. Tímto způsobem si mohou lépe uchovat zážitky z výstavy a propojit je s vlastní tvorbou. Lze k tomu využít interaktivní tabuli nebo dataprojektor (pokud jsou k dispozici). Tímto způsobem děti budou mít možnost si připomenout díla, která mohly vidět v galerii. Zároveň tím je možné děti, které se neúčastnily návštěvy galerie, zapojit do činnosti.

ZÁVĚR

Na závěr této bakalářské práce lze jasně říct, že umění, výtvarné aktivity a galerijní edukace mají zásadní vliv na rozvoj dětí v předškolním věku. I když se může zdát, že umělecká témata jsou pro děti příliš složitá a nepatří do mateřské školy, tento názor není správný.

Tato práce ukazuje, že umění může být pro děti nejen přístupné, ale i zábavné a inspirativní. Klíčové je, jak je dětem umění představováno a jaké edukační metody se používají. Správným přístupem můžeme děti zaujmout a podporovat jejich kreativitu, ukazovat jim, že umění je pro každého. Důležité je přizpůsobit obsah a metody jejich věku a schopnostem.

Tato práce je rozdělena do dvou klíčových částí. První část se zaměřuje na souhrn poznatků týkajících se umění a výtvarných aktivit v prostředí mateřské školy, s důrazem na to, jak děti v předškolním věku vnímají a interpretují umělecká díla. V této části jsou také podrobně vysvětleny zásadní pojmy, které jsou nezbytné pro správné porozumění praktické části práce a její aplikaci v edukačním procesu.

Praktická část je věnována výtvarnému projektu. Projekt je zaměřen na galerijní edukaci v praxi a přinesl cenné poznatky o tom, jak může být tato forma vzdělávání úspěšně implementována do pedagogického procesu a jaký má potenciál pro obohacení vzdělávacího prostředí. Je třeba zdůraznit, že galerijní edukace není pouze prostředkem k seznámení dětí s uměleckými díly, ale představuje také prostor pro jejich aktivní zapojení do procesu. Projekt ukázal, že prostřednictvím interaktivních aktivit a diskuzí lze dětem poskytnout prostředí, ve kterém mohou rozvíjet své schopnosti a zájmy a zároveň si budovat důvěru v sebe sama a ve své schopnosti.

Při plánování projektu jsem se snažila vybrat takovou výstavu, která bude pro děti zajímavá a zároveň bude vyhovovat také mně. Z důvodu, že jsem takový projekt vymýšlela poprvé, chtěla jsem, aby se mi vše dobře vymýšlelo a realizovalo. Proto jsem brala ohled jak na děti, tak také na sebe, a to jak při výběru výstavy, tak při následném plánování výtvarných aktivit.

Jedním z hlavních cílů tohoto projektu bylo seznámit děti s díly dvou významných secesních umělců a následně jim umožnit interpretovat tato umělecká díla prostřednictvím vlastní výtvarné tvorby. Na základě závěrečného hodnocení od učitelky mateřské školy mohu s potěšením konstatovat, že se tento cíl podařilo úspěšně naplnit. Největší radost mi

však přináší skutečnost, že děti po celou dobu projektu projevovaly velké nadšení, aktivně se zapojovaly do činností a s opravdovým zájmem objevovaly nové umělecké světy.

Závěrem lze konstatovat, že galerijní edukace představuje cenný nástroj pro rozvoj dětí v předškolním věku a podporuje jejich celkové učení a rozvoj. Je důležité, aby tato oblast zůstala součástí vzdělávacího procesu, a aby byla nadále podporována a rozvíjena s cílem poskytnout dětem možnost objevovat svět umění a kultury.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Baleka, J. (1997). *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Academia.
- Bezděková, L., Kubecová, M., Kupcová, Z., & Váňová, H. (2016). *Rozvíjíme výtvarné dovednosti a fantazii dětí*. Raabe.
- Burns, M. S., Johnson, R. T., & Assaf, M. M. (2012). *Preschool education in today's world: teaching children with diverse backgrounds and abilities*. Brookes Publishing.
- Carrier, D. (2016). *The Contemporary Art Gallery: Display, Power and Privilege*. Cambridge Scholars Publishing.
- Cumming, R. (2007). *Umění*. Slovart.
- Ferencová, Y. (2009). *Apozice obrazu*. Pavel Křepela.
- Fulková, M. (2008). *Diskurs umění a vzdělávání*. H & H.
- Gourievidis, L. (2014). *Museum and Migration: History, Memory and Politics*. Taylor & Francis.
- Hazuková, H. (2011). *Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání* (dotisk 1. vyd.). Raabe.
- Horáček, R. (1998). *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. CERM.
- Horáček, R. (2015). *Umění bez revolucí?: proměny soudobého výtvarného umění*. Barrister & Principal.
- Jagošová, L., Jůva, V., & Mrázová, L. (2010). *Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*. Paido.
- Kottová, K. (2019). *Instituce a divák*. Display.
- Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně. (n.d.). *Pro školy: Mateřské školy*. <https://www.galeriezlin.cz/cs/pro-skoly/materska/>
- Kulka, J. (2008). *Psychologie umění* (2 vyd.). Grada.
- Moravská galerie. (n.d.). *Edukační programy pro mateřské školy*. <https://moravska-galerie.cz/program/skoly/edukacni-programy/>

- Mucha, A. (2020). *Ivan Lendl: Alfons Mucha: sbírka Ivana Lendla*. Nadační fond Richarda Fuxy ve spolupráci s Nakladatelstvím Slovart a BigMedia.
- Pastorová, M., Splavcová, H., Pecha, P., & Zelendová, E. (2014). *Běžte všichni do muzea*. Metodický portál. <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/18471/bezte-vsichni-do-muzea>
- Pondelíková, R. (2014). *Metódy a formy interpretácie výtvarného diela a ich využitie v procese výtvarnej edukácie*. Metodicko-pedagogické centrum.
- Rochovská, I., & Krupová, D. (2016). *Umělci v mateřské škole: aktivity zaměřené na interpretaci výtvarného umění*. Portál.
- Sagner, K. (2007). *Jak je poznáme? Umění secese*. Knižní klub.
- Slavík, J., Chrz, V., Štech, S. et al. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Karolinum.
- Slavíková, V., Slavík, J., & Eliášová, S. (2007). *Dívej se, tvoř a povídej! Artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Portál.
- Stadlerová, H., Novotná, P., Ovčáčková, J., Sommerová, M., & Strouhalová, M. (2020). *Uměním tě proměním: výtvarné činnosti a jejich přínos preprimárnímu vzdělávání*. Masarykova univerzita.
- Stehlíková Babyrádová, H., & Drury Sojková, A. (Eds.). (2021). *Participace v umění a ve výchově*. Dokořán.
- Uhl Skřivanová, V., & Plíhalová, M. (Eds.). (2020). *Didart: edukační přístupy ve výtvarné výchově*. Západočeská univerzita v Plzni.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Č	Číslo
MŠ	Mateřská škola
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
UMŠ	Univerzitní mateřská škola

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Obecná charakteristika projektu	34
Tabulka 2 – Plán projektu	35
Tabulka 3 – Komentáře dětí (Výstup č. 1).....	37
Tabulka 4 – Komentáře dětí (Výstup č. 1).....	37
Tabulka 5 – Komentáře dětí (Výstup č. 2).....	39
Tabulka 6 – Komentáře dětí (Výstup č. 3).....	41
Tabulka 7 – Komentáře dětí (Výstup č. 4).....	42
Tabulka 8 – Komentáře dětí (Výstup č. 4).....	43
Tabulka 9 – Komentáře dětí (Výstup č. 5).....	44
Tabulka 10 – Komentáře dětí (Výstup č. 5).....	44
Tabulka 11 – Komentáře dětí (Výstup č. 5).....	44
Tabulka 12 – Komentáře dětí (Výstup č. 5).....	45
Tabulka 13 – Komentáře dětí (Výstup č. 5).....	45
Tabulka 14 – Komentáře dětí (Výstup č. 5).....	46
Tabulka 15 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 1).....	48
Tabulka 16 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 2).....	49
Tabulka 17 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 3).....	51
Tabulka 18 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 4).....	52
Tabulka 19 – Vlastní reflexe (Projektový den č. 5).....	54
Tabulka 20 – Evaluace výtvarného projektu učitelkou MŠ.....	56
Tabulka 21 – Evaluace výtvarného projektu učitelkou MŠ.....	57
Tabulka 22 – Autoevaluace výtvarného projektu	58
Tabulka 23 – Autoevaluace výtvarného projektu	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Projektový den č. 1

Příloha P II: Projektový den č. 2

Příloha P III: Projektový den č. 3

Příloha P IV: Projektový den č. 4

Příloha P V: Projektový den č. 5

PŘÍLOHA P I: PROJEKTOVÝ DEN Č. 1

PŘÍLOHA P II: PROJEKTOVÝ DEN Č. 2

PŘÍLOHA P III: PROJEKTOVÝ DEN Č. 3

PŘÍLOHA P IV: PROJEKTOVÝ DEN Č. 4

PŘÍLOHA P V: PROJEKTOVÝ DEN Č. 5

